

КАТАЛОШКА ОБРАДА КОЛЕКЦИЈЕ ДОЗИДНИЦА ЕТНОЛОШКОГ ОДЕЉЕЊА МУЗЕЈА ВОЈВОДИНЕ

УВОД

Израдом овог рада намеравала сам да разјасним значење појмова куварица и дозидница, као и да јасно одредим намену предмета који се тако називају. Наиме, у инвентарним књигама Етнолошког одељења Музеја Војводине 49 предмета воде се као куварице, 38 предмета као дозиднице, док су под називом таблет уведена 2 предмета. Под појмом дозидница у Збирци за текстил Етнолошког одељења воде се и вунене дозиднице, у народу познате под појмом „дуварник“, чије ћу опште одлике овде навести. Укупно их има 5, ткане су на „малом“ разбоју и широке су око 70 цм. На њима преовлађују реалистички орнаменти са живописним мотивима из сеоског дворишта или врта. Користиле су се изнад кревета, у предњим собама. Ипак, сви предмети, без обзира на то како се воде у музејској документацији, имају двојаку функцију – украшавање зида и заштиту зида од прљања.

У раду ће бити коришћен појам дозидница, под којим се подразумева платно правоугаоног облика са извезеним идиличним орнаментом из свакодневног живота. Сам појам дозидница је, по мом мишљењу, врло јасан, свеобухватан и сам себе сликовито објашњава. Разлог за одустајање од појма куварица је, како у тексту тако и приликом инвентарисања музејског материјала, тај што се поменути појмом првенствено именује жена која кува храну.

Колекцију дозидница Збирке за текстил Етнолошког одељења Музеја Војводине чини укупно 89 предмета. Дозиднице су набављене у периоду од 1960. до 2003. године. Откупљене су 74 дозиднице, а 15 је поклоњено.

Дозиднице су најчешће рађене на индустријском памучном платну, а ређе на платну тканом у домаћој радиности. Време њиховог настајања протеже се на педесетак година, јер је најстарија израђена око 1900. а најмлађа 1958. године.

Вез на дозидницама рађен је памучним концем, најчешће у црвеној и плавој боји, мада постоји и већи број шарених дозидница. Орнамент је на платно преношен плавом бојом, да би се добио отисак по коме се потом израђивао вез „по писму“, у техници покрстице, прутачкој техници и техници пуњења. Комбинација флоралних и антропоморфних мотива с пригодним текстом често је била препуштена избору и укусу саме везиље.

Дозиднице су углавном у одличном стању, ако занемаримо појединачна и местимична оштећења везених орнамената или платна. На неколико дозидница постоје кончане петљице или металне алкице, мада је већина предмета директно причвршћивана ексерима на зид, те се тако објашњавају мрље од рђе и веће и мање рупе по угловима. Имајући у виду чињеницу да су се дозиднице прљале, може се претпоставити да нека оштећења платна и веза потичу од честог прања и штиркања.

Колекција дозидница смештена је на одговарајући начин у две картонске нумерисане кутије. Свака кутија садржи засебан списак са инвентарним бројевима предмета. При смештају дозидница у кутије примењиван је принцип растућег инвентарног броја, уз поштовање географског порекла. Кутије се налазе на полицама, у наменски израђеним ормарима за текстилни депо Етнолошког одељења Музеја Војводине.

Предмети су фотографисани и уредна документација постоји у фото-одсеку Конзерваторског одељења Музеја Војводине.

ИСТОРИЈСКЕ ЧИЊЕНИЦЕ

Крај 19. и прва деценија 20. века доносе, поред промена у друштвено-економским односима, велико социјално раслојавање становништва. У жељи за модернијим начином живота градско становништво, а постепено и сеоско, успева да осавремени изглед својих кућа, па тако и кухиња. Подразумевала се измена намештаја и увођење

штедњака,¹ а самим тим и судова за припремање и одлагање хране. Такође се брижљивије одржава хигијена у целој кући, а нарочито у кухињи. Истовремено се код тадашњих домаћица, у складу с материјалним могућностима породице, јавља и потреба за украшавањем кухињског простора, и то ручним радом који су саме израдиле. На тај начин, оне су искористиле кухињу да би се доказале на многим пољима: у кулинарству, одржавању хигијене и спретности у изради ручног рада.

Креацију жанр-сцена и њихово преношење на папирне шаблоне стварали су „мајстори“ из данашње Холандије, Немачке и Аустрије, осликавајући идиличан живот из свог окружења. Бројни су мотиви из сеоског живота, с травом, цвећем и домаћим животињама, из кухињског амбијента, са штедњаком и посудама у којима се кува храна и беспрекорно чистом домаћицом, као и мотиви са хигијенским прибором и пригодним саветодавним натписом. По постојећим подацима² забележено је 12 врста „холандских мотива“, који су почетком 20. века преплавили немачко, аустријско и мађарско тржиште. Тих година се и на простору Војводине одомаћила дозидница као обавезан детаљ савремене и чисте кухиње. Међутим, то је прекомпонован орнамент с натписом или без њега, прилагођен нашим потребама и жељама наших домаћица. Тако могу да се објасне мотиви људских фигура у холандским ношњама, поред ђерма или с виновом лозом,³ лоша пропорција и симетрија целог орнамента или словне грешке у натпису.

Популарисање украшавања зидова дозидницама вршило се путем модних часописа и албума за ручни рад, који су набављани код трговачких путника и на вашарима. У тадашњим часописима је детаљно описивана композиција орнамената и препоручивана везилачка техника, боја конца, врста и квалитет платна.⁴

Ширењу кухињских текстилија⁵ из западне и средње Европе у Војводину допринела је добра повезаност градова и села тадашње Аустроугарске монархије, као и појединачна жеља сваке домаћице да изради дозидницу са омиљеном сликом. Набавка папирних шаблона, или већ одштампаних мотива на платну обављала се на вашарима или у специјализованим радионицама за штампање шаблона и платна. На платно правоугаоног облика наоштен је цртеж са папирних шаблона и то плавом бојом која је кроз рупице пролазила на платно и тако остављала отисак

који се потом прскао шпиритусом да се не би избрисао. По подацима које поседује Музеј Срема у Сремској Митровици, између два светска рата у нашем ширем окружењу такве радионице постојале су у Ердевику, Сенти, Бачкој Паланци и Загребу (тзв. трукерске радионице, од немачке речи *vordrucken* – правити отисак, узорак).⁶

Ипак, пресудан утицај на везиље с подручја Војводине имао је вршчанин Милан Петко Павловић (1856–1933), који се још увек сматра „некрунисаним краљем српског веза“.⁷ Познат као угледан мајстор, са златним рукама, био је цењен и зато што је познавао многе занате – бојадисарски (фарбарски), штампарски, златарски, ткачки, механичарски и друге. Исто тако, врло вешто цртао је шаблоне за вез (*Девојка на студенцу*, *Бранко и вила*, *Кнежева вечера*), а измислио је и машину за њихово умножавање. У Вршцу је 1879. године отворио бојадисарску радионицу, а годину дана касније, 1880, и везилачку.

АНАЛИЗА КОЛЕКЦИЈЕ ДОЗИДНИЦА

Симболика орнамената, израда, намена и подела

Богатство народне орнаментике утемељено је у инвентивности, машти и укусу везиље, која је мотиве обично тражила у природи, тј. у биљном и животињском свету. Из реалистичног изгледа цвета везиља је узимала основни облик, али би по свом нахођењу понешто додавала или би га потпуно мењала и тако добијала стилизоване цетове и стилизоване цетне гране. Стварајући на тај начин нови орнамент, везиља шаље симболичну поруку о себи и својој породици, о својим мислима, жељама и осећањима.

Симболика везених орнамената⁸ који се појављују на дозидницама истоветна је са симболиком орнамената на осталим предметима кућне текстилије (столњацима, пешкирима, чешљарама, четкарама), те сматрамо да ружа симболише девојку, ружа у бокалу – младу жену, чешаљ – чистоћу, цвеће и цетне гране – младост итд.

Дозиднице су радиле девојке, себи за спрему, али и младе тек удате жене које су већ биле у прилици да по свом укусу уреде кухињу у кући у коју су се удале. У почетку су то биле појединачне дозиднице, с натписом или без њега, које нису имале заједнички мотив са осталим кухињским

текстилијама, као што су столњаци, пешкири за рам или подметачи за бокал. Израда кухињских текстилних комплета била је директно повезана с материјалним стањем домаћинства и маштом везиља, тако да се прво израђују дозиднице у пару с чешљаром, односно четкарком, а тек на крају популарности дозидница, средином 20. века, и као део комплетне кухињске текстилије. Комплекти су садржали, поред дозиднице, столњак, надстолњак, чешљару, четкару, таблет, штрафту, подметач за бокал и чашу, па чак и држач за кутију шибица (кат. бројеви: 41, 86, 88, 89).

Велики број дозидница у нашој колекцији има натпис којим се упућује порука о храни, хигијени, љубави, породици, браку или вери. Већ при избору натписа и орнамента, везиља је одређивала где ће дозидница бити окачена, изнад штедњака, стола или умиваоника. Без обзира на то, за израду дозидница коришћено је бело индустријско памучно и ланено платно, док је само њих неколико израђено од домаћег без платна.

Натписи су исписивани ћиричним и латиничним словима, у стиху, са знаковима интерпункције, али често са словним грешкама до којих је долазило приликом прилагођавања писма.

Дозидницама се, углавном, није доказивала етничка припадност, мада постоје натписи на мађарском, румунском и немачком језику, или пак на српском са патриотским садржајем. Натписи су превођени тако да буду у духу језика којим су везиље говориле, што ће потврдити и даљи текст каталога.

Мотиви на дозидницама представљају комбинацију биљних и животињских орнамената, као и људских фигура. Један од најчешћих и код жена најомиљенијих мотива је мотив зиданог штедњака с посудама из којих се види пара, тј. у којима се кува храна. Поред штедњака обавезно је извезена фигура домаћице–куварице с варјачом у руци, лепо обучене, с кецељом и повезаном марамом. Оваква комбинација мотива оивичена је стилизованим цветовима и цветним гранчицама различитих величина. Сугестиван натпис, који се односи на чистоћу у кухињи и способност домаћице у кувању, извезен је у једном низу или у два низа, праволинијски или полулучно, уз горњу, односно доњу ивицу предмета. Таква дозидница висила је изнад штедњака или изнад стола у кухињи украшавајући и штитећи зид од прљања.

Такође, чест орнамент је и бокал с лавором, извезен на средини дозиднице, с цветним орнаментом у облику медаљона или полулука. Дозидница је висила изнад умиваоника који је стајао у предсобљу, а понекад и у кухињи. Натписи су, такође, везени у једном низу или у два низа, уз горњу или доњу ивицу, са саветодавном поруком о личној или кућној хигијени.

Мање успешне композиције орнамената обилују лошом пропорцијом, неукусном комбинацијом мотива, као и „несрећно“ изабраним натписом.

Из доступне литературе позната је класификација натписа из 1922. године када је у Земалском музеју у Ајзенштату била приређена изложба „Везене поруке на куварицама и пешкирима из Градишћа“. Тада је установљена следећа подела: опште, религија, кућа и домовина, љубав, брак и заједништво, подела брачних улога, кување, вођење домаћинства и хигијена, животне поуке, родитељска љубав.⁹

Сматрајући да је поменута класификација натписа преопширна, односно да је требало неке групе спојити, одлучила сам се за нову поделу. Да би нова подела била прихватљивија, узела сам у обзир и богатство орнамената и различитост натписа на њима.

Полазећи од основне поделе дозидница, на дозиднице с натписом и дозиднице без натписа, могућа је и њихова следећа подела:

1. породичне – у које се сврставају дозиднице са идиличним сценама из кухиње, с натписима који величају домаћицу, њено куварско умеће и породични живот – кат. бр. од 1 до 27;

2. љубавне – оне на којима је извезен љубавни пар, усамљена девојка или сцена Девојка на студенцу са стиховима – кат. бр. од 28 до 43;

3. хигијенске – оне којима се, натписима и везеном сценом, саветују чланови породице и гости како да одржавају личну хигијену и хигијену кухиње – кат. бр. од 44 до 58;

4. патриотске – оне на којима је извезен краљевски пар, национални грб или патриотски натпис (краљ Александар и краљица Марија) – кат. бр. од 59 до 61;

5. шаљиве – оне са шаљивим натписима – кат. бр. од 62 до 67;

6. религиозне – оне на којима је извезена сцена с религијским садржајем или натписом – кат. бр. од 68 до 71;

7. остале – у које се убрајају дозиднице са орнаментима који не истичу куварско умеће домаћице и не шаљу укућанима или гостима јасну поруку о хигијени – кат. бр. од 72 до 89.

ВЕЗИЛАЧКЕ ТЕХНИКЕ

Класификовање везилачких техника се још увек врши према подели Јелице Беловић–Бернадзиковске¹⁰ на „вез бројем“ и „вез по писму“, у оквиру којих постоје поделе на подтехнике.

Код технике под називом „вез бројем“ везиља мора да броји нити како би извезла орнамент, па се у народу она зове и „вез по жици“. Сматра се да је ова техника једна од компликованијих и савршенијих, јер се од везиље захтевала већа стрпљивост и сигурнија рука. У овој техници су се углавном везли геометријски орнаменти, због лакшег уклапања и разбрајања нити. Техника покрстице убраја се у ову групу техника, мада се њоме може радити и исцртан орнамент.

„Вез по писму“ сматра се једноставнијом и мање захтевном техником, јер у самој изради орнамента везиља иглом и концем прати унапред исцртану линију мотива. У ову групу везилачких техника убрајамо прутачку технику, технику пуњења и технику обамета. Маштовитост везиље код одабира орнамента долазила је до изражаја пре израде веза, јер је процес доношења шаблона са орнаментом и сушење платна захтевао одређено време. Предност ове технике је и у томе што се „вез по писму“ израђивао „на сваком, па и најгушћем ткању, чохи, сукну, па и на свили, кадифи, брокату, кожи, на куповном ткању, као и на домаћем“.¹¹

Вез на дозидницама из Збирке за текстил Етнолошког одељења рађен је у прутачкој техници и техникама покрстице, пуњења и обамета.

Прутачком техником и покрстицом везен је основни орнамент, техником пуњења испуњавана је површина појединих орнамената, док је обаметом рађена само ивица дозиднице која је у „цакнама“. Натпис је углавном везен прутачком техником. Код појединих дозидница доминира техника покрстице, па се стиче утисак да је извезена само том везилачком техником, али су ипак натписи извезени техником „прутића“ (кат. бројеви: 21, 57, 80).

ЗАКЉУЧАК

Промене друштвеног уређења и односа појединаца у друштву, између осталог, доводе и до промена у култури живљења. Тадашњој породици постаје важније оно што је практично и јефтино, тако да у први план избијају производи домаће текстилне радиности (таблети, штрафте, дозиднице). Иако је постојао период омаловажавања орнамента, везилачке технике и натписа, везена кухињска текстилија се ипак изборила за своје место. Почетком 20. века кухињска текстилија обавезна је у кухињама градског становништва, а постепено налази место и у кухињама сеоског. Везени кухињски предмети се временом развијају из самосталних предмета у комплете од пет и више делова, тако да су предметима са истим орнаментом украшавани кухиња и предсобље (са умиваоником).

Популарност и практичност кухињске текстилије опада педесетих година 20. века када се, такође, желело брзо осавремењавање начина живота. Некада омиљени текстилни везени предмети из кухиња прелазе у оставе, ормаре и успомене домаћица и њихових породица.

Број дозидница (89 комада) у Збирци за текстил Етнолошког одељења Музеја Војводине потврђује овакав став о тадашњој „моди“ у градским и сеоским домаћинствима. Исто тако, постојање дозидница потврђује тежње тадашњег становништва за чистијом кухињом, уреднијим укућанима, благостањем у породици и срећнијим животом. Дозидница се, без обзира на орнамент и натпис, уклапала у тадашњи кухињски ентеријер штитећи и украшавајући зид. Истовремено, таква дозидница је „вршила“ одређену просветитељску улогу у породици.

Данас, на почетку 21. века, иако смо свесни понеког лошег одабира орнамента, неугледног веза и неприкладног натписа, на дозиднице, ипак, гледамо са симпатијама. Прижељкујемо чак и прилику да се присетимо познатих мотива који ће нас вратити у детињство или младост. Без обзира на појединачне покушаје враћања дозидница у савремене кухиње, оне ће и даље обogaћивати музејске збирке и тако чувати успомене читавих генерација у Војводини и околним подручјима.

НАПОМЕНЕ

- ¹ Krisztina Sedelmayr Ferencziné, *Holland téma a két világháború közötti magyarországi konyhai textiliákon*, Néprajzi értesítő LXXVI, Néprajzi múzeum, Budapest, 1994, 279–286.
- ² Исто, 279-286.
- ³ Исто, 279-286.
- ⁴ Jelica Belović–Bernadzikowska, *Mala vezilja*, Tiskara Laginja i drug, Pula; Krisztina Sedelmayr Ferencziné, nav. delo, 279–286; Жарко Рошуљ, *Краљ српског веза*, Даница, Београд, 1998, 252–257.
- ⁵ Појам „кухињска текстилија“ преузела сам из рада *Holland téma a két világháború közötti magyarországi konyhai textiliákon*, Krisztina Sedelmayr Ferencziné. Искрено се захваљујем колегиници Марији Бански, музејском саветнику Музеја Војводине, на преводу поменутог текста.
- ⁶ Јованка Дражић, нав. дело, 144.
- ⁷ Жарко Рошуљ, нав. дело, 252–257.
- ⁸ Jelica Belović, *O razvitku naše narodne tekstilne ornamentike*, Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena, knj. X, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1905, 166.
- ⁹ Јованка Дражић, нав. д., 147.
- ¹⁰ Jelica Belović–Bernadzikowska, *Mala vezilja*, Tiskara Laginja i drug, Pula, 15.
- ¹¹ Јелица Беловић–Бернадзиковска, *Српски народни вез и текстилна орнаментика*, Књиге Матице српске 21, Нови Сад, 1907, 79.

ЛИТЕРАТУРА

- Belović, Jelica, *O razvitku naše narodne tekstilne ornamentike*, Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena, knj. X, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1905, 161–180.
- Belović–Bernadzikowska, Jelica, *Mala vezilja*, Tiskara Laginja i drug, Pula.
- Беловић–Бернадзиковска, Јелица, *Српски народни вез и текстилна орнаментика*, Књиге Матице српске 21, Нови Сад, 1907.
- Глушчевић, Зоран, *Животи у ружичастом*, антологија свакидашњег кича, Просвета, Београд, 1990, 232–239.
- Дворниковић, Владимир, *Карактерологија Југословена*, Космос, Београд, 1939, 466–493.
- Дражић, Јованка, *Куварице из етнографске збирке Музеја Срема*, Зборник Музеја Срема 2, Сремска Митровица, 1996, 143–159.
- Narodni vez Jugoslavije*, Jugoslovenska knjiga, Beograd, 1988.
- Николић, Рајко, *Покућство и носуће*, Банатске Хере, Посебна издања, Војвођански музеј, Нови Сад, 1958, 179–185.
- Рошуљ, Жарко, *Краљ српског веза*, Даница, Београд, 1998, 252–257.
- Телап, Мирјана, *Вез по исму*, Војвођанске куварице, каталог изложбе, Књижевно–уметничка задруга Славија, Нови Сад, 1993, 9–28.
- Ferencziné Sedelmayr, Krisztina, *Holland téma a két világháború közötti magyarországi konyhai textiliákon*, Néprajzi értesítő LXXVI, Néprajzi múzeum, Budapest, 1994, 279–286.

КАТАЛОГ

1. ПОРОДИЧНЕ

каталошки бројеви од 1 до 27

У ову групу сврстано је 27 дозидница (с натписом 16, без натписа 11) на којима је извезена идилична слика из кухињског или породичног живота, са величањем куваричиног умећа у припремању хране или чувању новца. Две дозиднице (кат. бр. 8 и 22) имају исти натпис, док су остали орнаменти различити; први натпис извезен је ћириличним словима у екавском изговору, а други латиничним словима у ијекавском – „Добар ручак мужу дај па ће бити кући рај“.

Кат. бр. 1

Инв. бр. 4312, Врдник, Срем, 1930.

Број негатива: 86950

Дужина: 79 цм; ширина: 58 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен плавим памучним концем, прутачком техником и техником пуњења. Користила се као заштита зида изнад умиваоника.

Опис: извезене гране са по четири цвета формирале су у средини предмета медаљон у којем се налази жена у дугој хаљини, с корпом поврћа у једној руци и две рибе у другој. Бочне ивице и горња ивица уоквирене су квадратићима у два реда, с букетима у горњим угловима. Вез је радила Катица Живков, рођена 1899. године, за своје потребе. Катица је живела по разним местима у Срему, а касније се удала у Иланцу. Предмет је 1967. године Музеју продала Катица Живков.

Кат. бр. 2

Инв. бр. 4315, Иланца, Банат, око 1910.

Број негатива: 86763

Дужина: 85 цм; ширина: 57 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен црвеним концем у прутачкој техници. Користила се као украс изнад стола у кухињи.

Опис: предмет је с три стране овичен црвеним платном ширине 2,5 цм. Вероватно је и доња ивица била обрубљена, али се временом искрзала, те је порубљена без црвене пруге. Извезен је сто с тањирима, флашом и чашом и жена поред стола која у руци држи тањир с печеном гуском. Жена је повезана марамом

и обучена у широку хаљину с кратким рукавима. Слика је уоквирена украсним орнаментима у угловима и дуж страна. Катица Живков је предмет затекла у кући трговачке породице Маришеску, коју је наследила. Предмет је 1967. године Музеју продала Катица Живков.

Кат. бр. 3

Инв. бр. 4324, Иланца, Банат, око 1930.

Број негатива: 31645 и 68590

Дужина: 80 цм; ширина: 52 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен плавим памучним концем у прутачкој техници. Користила се као украс изнад стола или штедњака.

Опис: приказана је кухиња с креденцем у левом углу и штедњаком са шерпама у десном углу. У средини кухиње постављен је сто, а иза њега стоји жена неповезане главе, у хаљини кратких рукава и с кецељом. Слика је уоквирена овалним линијама и квадратном мрежом. Ивице су порубљене према горњој страни плавим концем, у техници ланчанца. Натпис је извезен ћириличним словима, испод главног орнамента, уз доњу ивицу.

Натпис:

РУЧАК СКУВАН СВЕ У ШАЛИ
АЛ ЋЕ МУЖИЋ ДА ГА ХВАЛИ!

Вез је радила Милена Стојаков, рођена 1908. године, за своје потребе, а предмет је 1967. године Музеју продала Смиља Стојаков.

Кат. бр. 4

Инв. бр. 4332, Вршац, Банат, 1917.

Број негатива: 86726

Дужина: 95 цм; ширина: 65 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен прутачком техником, памучним концем, у двома нијансама плаве боје, у зеленој, жутој и ружичастој боји. Користила се као украс на зиду изнад стола у кухињи.

Опис: у средини предмета извезено је грожђе, лишће винове лозе, цвеће и винска чаша. У доња два угла извезена је по једна јабука с лиснатом гранчицом, а у горња два по три јабуке с лишћем. Ивице су порубљене белим платном ширине 4,3 цм.

Дозидницу је израдила Драгиња Ујвари, рођена 1870. године, и поклонила ју је својој сестри Персиди Јорговић. Дозидницу је затим наследила Даница Лазаревић и продала ју је Музеју 1967. године.

Кат. бр. 5

Инв. бр. 4342, Иланца, Банат, 1915.

Број негатива: 86727

Дужина: 82 цм; ширина: 54 цм

Бело памучно „сади“ платно, ткано у домаћој радиности. Вез је рађен црвеним памучним концем у прутачкој техници. Користила се као заштита зида изнад шпорета.

Опис: у овалном медаљону извезена је фигура жене која држи поклопац и стоји уз шпорет на коме се кува ручак (пиле у великој шерпи). Медаљон је са спољне стране оивичен тако што је у доња два угла извезена по једна цветна гранчица. Ивице предмета оивичене су црвеним платном ширине 2,5 цм. Натпис је извезен изнад медаљона, ћиричним словима, са словном грешком.

Натпис:

МОЈ МУЖ МНОГО НОВЦА СТЕЧЕ
ЗАТО МИ ЗА РУЧАК ПИЛЕ ПЕЧЕМ.

Вез је израдила Каранфила Јосимов (девојачки Мојсејев), рођена 1899. године у Вршцу, а удата у Иланцу. Предмет је „труковао“ Милан Петко Павловић у Вршцу. Дозидницу је 1967. године Музеју продао Душан Јосимов.

Кат. бр. 6

Инв. бр. 4344, Иланца, Банат, 1915.

Број негатива: 68565

Дужина: 86 цм; ширина: 70 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен прутачком техником и техником покрстице, памучним концем, у црвеној, плавој, љубичастој, белој, жутој, бордо и зеленој боји. Коришћена је као заштита зида изнад шпорета или стола у кухињи.

Опис: у средини предмета извезен је зидани шпорет поред којег стоји кувар с капом и послужавником у рукама. Он колачима послужује две девојке у широким хаљинама, дугим до колена. Изнад овог призора извезено је воће у правоугаонику. Са обе стране орнамента налазе се пруге са стилизованим цветовима и венцима. Натпис је извезен ћиричним словима, у доњем делу, испод

призора кувара с девојкама. Предмет је оивичен сатен платном избледеле плаве боје, ширине 3,5 цм.

Натпис:

КУВАРИЦА ДОБРО КУВА
АЛИ ОПЕТ НОВАЦ ЧУВА.

Вез је радила Каранфила Јосимов (Мојсејев), рођена 1899. године у Вршцу, а удата у Иланцу. Предмет је „труковао“ Милан Петко Павловић у Вршцу. Дозидницу је 1967. године Музеју продао Душан Јосимов.

Кат. бр. 7

Инв. бр. 4392, Петроварадин, Срем, 1910.

Број негатива: 68569

Дужина: 91 цм; ширина: 53 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен црвеним памучним концем у прутачкој техници. Користила се за заштиту зида изнад шпорета у кухињи.

Опис: у средини предмета извезена је фигура жене с дететом, која је уоквирена полуотвореним кругом и орнаментом крушке и грозда, док је дуж доње ивице извезена стилизована воћна грана с јабукама, трешњама и шљивама. Са обе стране укомпонован је натпис на мађарском језику. Ивице платна су, у виду већих и мањих цакни, извезене црвеним концем.

Натпис:

НА JÖTÖK LESTEK
НА HOZTOK ESZTEK

Превод:

АКО ДОЂЕТЕ БИЂЕТЕ
АКО ПОНЕСЕТЕ ЈЕШЂЕТЕ

Дозидницу је израдила Катарина Милер из Петроварадина за своје потребе, а наследила ју је унука Вера Галовић и 1968. године поклонила Музеју.

Кат. бр. 8

Инв. бр. 6616, Бока, Банат, 1958.

Број негатива: 67433 и 68589

Дужина: 78 цм; ширина: 62 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен плавим памучним концем у техници прутућа и техници пуњења. Користила се као украс на зиду у кухињи.

Опис: у средини предмета извезена је фигура жене која стоји уз шпорет и меша јело. Орнамент је оивичен стилизованом воћном граном (јабуке

и трешње), а с горње стране је ћириличним словима извезен текст. Поруб је изведен машинским шавом, а украшен је везеним тачкицама.

Натпис:

ДОБАР РУЧАК МУЖУ ДАЈ ПА ЋЕ БИТИ
КУЋИ РАЈ.

Предмет је извезла Ђурђевка Васић, рођена 1946. године у Павлишу, одакле се удала у Боку. Дозидницу је 1971. године Музеју продала Круна Васић.

Кат. бр. 9

Инв. бр. 7619, Крушчица, Банат, 1925.

Број негатива: 67429 и 68585

Дужина: 77 цм; ширина: 56,5 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен црвеним памучним концем у прутачкој техници. Користила се у кухињи као заштита зида изнад шпорета. На предмету нема поруба јер је вероватно опаран.

Опис: на десној страни предмета представљена је жена с варјачом у руци, која стоји поред шпорета. На врата улазе девојчица и дечак, док с леве стране стоји оцачар с комплетним прибором. Испод слике је ћириличним словима извезен текст.

Натпис:

КАД У КУЈНИ ВЛАДА РЕД
ЖЕНА СЛАТКА КАО МЕД

Дозидницу је 1973. године Музеју продала Миланка Тодоровић из Вршца.

Кат. бр. 10

Инв. бр. 7628, Крушчица, Банат, 1925.

Број негатива: 86732

Дужина: 200 цм; ширина: 50 цм

Бело памучно-кудељно платно, ткано у домаћој радиности. Вез је рађен плавим памучним концем у прутачкој техници и техници покрстице. Користила се као украс на зиду у кухињи.

Опис: на средини предмета извезен је велики овални орнамент који чини послужавник на којем је разно воће (јабукe, крушке, грожђе и шљиве) у комбинацији с цветовима. Са обе стране овала пружају се два реда крстића, између којих је воће с послужавника. Горња ивица предмета је без орнамента.

Дозидницу је 1973. године Музеју продала Миланка Тодоровић из Вршца.

Кат. бр. 11

Инв. бр. 7644, Павлиш, Банат, 1920.

Број негатива: 68579

Дужина: 82 цм; ширина: 50 цм

Бело дебље памучно „сади“ платно, ткано у домаћој радиности. Вез је рађен црвеним памучним концем у прутачкој техници, а део горњег текста извезен је бордо концем. Предмет је порубљен траком црвеног платна ширине 2 и 2,5 цм. Користила се као заштита зида у кухињи изнад шпорета.

Опис: централни орнамент постављен је на средини предмета, а оивичен је расцветалим ружама у букету и полицама с разним посудама. Облик овала употпуњује и ћирилични текст, исписан изнад и испод жене с варјачом, која меша храну на шпорету. Жена је у хаљини кратких рукава, с кецељом и капом на глави.

Натпис:

ВАТРА ГОРИ КУПУС КРЧКА
У РЕРНИ СЕ ПЕЧЕ ГУСКА.

Дозидницу је израдила Персида Милошев, рођена 1905. године, за своје потребе, а 1973. године ју је продала Музеју.

Кат. бр. 12

Инв. бр. 7702, Александрово, Бачка, 1930.

Број негатива: 86735

Дужина: 56 цм; ширина: 88 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен црвеним памучним концем у прутачкој техници. Користила се као заштита зида изнад шпорета.

Опис: представљена је слика из кухиње – жена поред шпорета меша јело, а мушкарац с малим млином (за шећер или бибер) у руци стоји поред ње. Обучени су у холандски национални костим: жена има тзв. холандску капу, блузу са широком крагном, дугачку сукњу и кецељу с џепом, а мушкарац високу цилиндричну капу, кошуљу дугих рукава, бобичасту машну, широке панталоне и клопте. У сва четири угла извезен је по један стилизовани цветни орнамент. Ивица је порубљена црвеном траком ширине 5,5 цм.

Дозидницу је 1973. године Музеју продала Исидора Крњајски.

Кат. бр. 13

Инв. бр. 7703, Александрово, Бачка, 1930.

Број негатива: 86737

Дужина: 53 цм; ширина: 85 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен плавим памучним концем у прутачкој техници, техници покрстице и техници обамета (без цакни). Користила се као заштита зида изнад шпорета.

Опис: на левој страни предмета извезен је шпорет, на коме се у лонцу кува јело, и жена с варјачом у једној руци и поклопцем у другој, а на десној сто. Овај орнамент уоквирује стилизовани цветни венац. Ивице су обрубљене плавим концем.

Дозидницу је 1973. године Музеју продала Исидора Крњајски.

Кат. бр. 14

Инв. бр. 7856, Нови Кнежевац, Банат, око 1920.

Број негатива: 68580

Дужина: 81 цм; ширина: 59 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен црвеним памучним концем у прутачкој техници и техници пуњења. Користила се за заштиту зида изнад стола у кухињи.

Опис: с леве стране предмета извезена је фигура жене у дугој хаљини, с послужавником пуним хране, док је на десној страни мушкарац у оделу с краватом, који стоји код лавабоа и држи чашу за воду у руци. Са обе бочне стране извезен је по један цвет с латицама, на дугој стабљини која се завршава машинцом. Исти цвет, али без стабљике, извезен је и на средини орнамента, између натписа на мађарском језику.

Натпис:

AZ ÉN URAM

NEM IS SIROM

CSAK A VIZET ISSZA

ALÁNYÁGOM VISSZA

Превод:

МОЈ ГОСПОДАР

ЗАТО И НЕ ПЛАЧЕМ

САМО ВОДУ ПИЈЕ

ЗА МОЈИМ ДЕВОЈАШТВОМ

Вез је израдила Бах Ержебет (девојачки Бански), рођена 1905. године у Новом Кнежевцу. Дозидница је била део њене девојачке спреме, а 1973. године ју је продала Музеју.

Кат. бр. 15

Инв. бр. 9827, Бегејци, Банат, 1942.

Број негатива: 68582

Дужина: 68 цм; ширина: 42 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен плавим памучним концем у прутачкој техници. Није употребљавана, али је била део девојачке спреме и требало је да се користи као заштита зида изнад шпорета у кухињи.

Опис: поред зиданог шпорета стоји девојка с подигнутом десном руком и голубом на руци, док се левом руком ослања на велику чинију која стоји на шпорету. Око девојке су још три голуба – два у лету и један на чинији. Поред шпорета извезена је дрвена кофа, а у огњишту су поређане облице за ложење. У оба горња угла налази се по једна грана с великим цветом у средини. На левој страни дозиднице је латиничним словима (вероватно накнадно убачен) извезен монограм и година када је предмет извезен.

Натпис: О. Ф.
А.
1942.

Превод: Okolišan Florika Anul 1942

Вез је израдила Околишан Флорика, рођена 1925. у Бегејцима, за своју девојачку спрем, а предмет је Музеју продала 1984. године.

Кат. бр. 16

Инв. бр. 9828, Бегејци, Банат, око 1940.

Број негатива: 67424 и 68588

Дужина: 75 цм; ширина: 46 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен плавим памучним концем у прутачкој техници. Није употребљавана, али је била део девојачке спреме и требало је да се користи као заштита зида изнад шпорета или стола у кухињи.

Опис: у дугуљастој плиткој чинији је изузетно богата трпеза – печена гуска и пиле, затим грожђе, јабуке и шљиве. Поред ње налази се послужавник с ногицом, на коме је колач – куглоф и ситно воће, као и две флаше и чаша. Дуж обе бочне стране извезена је стилизована цветна грана, док је натпис, на румунском језику, извезен уз горњу и доњу ивицу. Цео орнамент оивичен је правим линијама које стварају изглед уоквирене слике.

Натпис:

NUI MÂNCARE MAI GUSTOASĂ
DĂ CÂT CE GĂTESTI ACASĂ!

Превод:

НЕМА УКУСНИЈЕГ ЈЕЛА
ОД ОНОГ КОЈЕ СПРЕМИШ КОД КУЋЕ!
Вез је радила Околишан Флорика, рођена
1925. године у Бегејцима, за своју девојачку
спрему, а предмет је Музеју продала 1984.
године.

Кат. бр. 17

Инв. бр. 9829, Бегејци, Банат, око 1940.

Број негатива: 68576

Дужина: 77 цм; ширина: 49 цм

Бело дебље „сади“ платно, ткано у домаћој
радиности. Вез је рађен црвеним памучним
концем у прутачкој техници. Није
употребљавана, али је била део девојачке
спреме и требало је да се користи као
заштита зида у кухињи.

Опис: представљена је идилична слика – три
анђелчића послују по кухињи; један кува јело
на шпорету, други на поду слаже воће у
чинију, а трећи носи велику рибу на послужав-
нику. С доње стране, према горњим ивицама,
извезена је богата стилизована грана на којој
има и цвећа и грозђа. Изнад орнамента, уз
горњу ивицу, извезен је натпис на румунском
језику, док ивице предмета прате праве линије
које стварају изглед уоквирене слике.

Натпис:

GOȘTI DORIȚI VINE SUNTEȚI PRIMIȚI!

Превод:

ЖЕЉЕНИ ГОСТИ ДОБРО СТЕ ДОШЛИ!
Вез је израдила Околишан Флорика, рођена
1925. године у Бегејцима, за своју девојачку
спрему, а предмет је Музеју продала
1984. године.

Кат. бр. 18

Инв. бр. 9831, Бегејци, Банат, око 1940.

Број негатива: 67430 и 68583

Дужина: 80 цм; ширина: 49 цм

Бело дебље „сади“ платно, ткано у домаћој
радиности. Вез је рађен црвеним памучним
концем у прутачкој техници. Није употре-
бљавана, али је била део девојачке спреме
и требало је да се користи као заштита
зида изнад стола или шпорета.

Опис: представљене су три фигуре – две жене,
једна с печеном гуском на тањиру, а друга с
чинијом у рукама, и мушкарац с кашиком у
десној и ножем у левој руци, који гледа у
печену гуску и чинију воћа на столу. Обе жене
су у кратким хаљинама с набраним рукавима и
са повезаним кецељама, као и с кратко подши-
шаним фризурама, а мушкарац је у грађанском
оделу. Дебела мачка с машном око врата
извезена је у доњем делу, на левој страни
дозиднице. На слици су извезена и врата са
стакленим деловима и једна мала столица без
наслона. Ивице предмета прате праве линије
које стварају изглед уоквирене слике.

Натпис:

CINE ÎNTRĂ ÎN CASĂ E POFTIT LA MASĂ

Превод:

КО УЋЕ У КУЋУ ПОЗВАН ЈЕ НА РУЧАК
Вез је израдила Околишан Флорика, рођена
1925. у Бегејцима, за своју девојачку спрему,
а предмет је Музеју продала 1984. године.

Кат. бр. 19

Инв. бр. 9849, Бежанија, Срем, око 1950.

Број негатива: 48118

Дужина: 73 цм; ширина: 46 цм

Бело памучно платно, ткано у домаћој
радиности. Вез је рађен црвеним памучним
концем у прутачкој техници и техници
обамета. Користила се за заштиту зида изнад
шпорета или стола у кухињи.

Опис: на средини предмета, као централни орнамент
извезени су оџачар с прибором и домаћица с
чинијом у руци која, ослоњена на сто, меша
јело. На столу се налази шољица с тацном.
По остатку дозиднице правилно је распоређено
седам стилизованих цветних гранчица, а сама
ивица порубљена је орнаментом ситних бокора
траве (исто као код кат. бр. 20 и 54). ???
Вез је израдила Зора Белановић (девојачки
Дозет), рођена 1928. године, за своју девојачку
спрему, око 1950. Предмет је Музеју продала
1985. године.

Кат. бр. 20

Инв. бр. 9850, Бежанија, Срем, око 1950.

Број негатива: 48126

Дужина: 74 цм; ширина: 47 цм

Бело памучно платно, ткано у домаћој
радиности. Вез је рађен црвеним памучним

концем у прутачкој техници и техници обамета. Користила се за заштиту зида изнад шпорета или стола у кухињи.

Опис: на средини предмета извезен је послужавник с дужом ножицом, препун грожђа и јабука с гранчицама, док су испод послужавника, са обе стране, извезене јабуке и трешње. По остатку површине дозиднице правилно је распоређено седам стилизованих цветних гранчица, а сама ивица порубљена је орнаментом ситних бокора траве (исто као код кат. бр. 19 и 54).

Вез је израдила Зора Белановић (девојачки Дозет), рођена 1928. године, за своју девојачку спрему, око 1950. године. Предмет је Музеју продала 1985. године.

Кат. бр. 21

Инв. бр. 10224, Дубовац, Банат, око 1945.

Број негатива: 61237

Дужина: 85 цм; ширина: 52 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен црвеним и ружичастим памучним концем, техникама пуњења, крстића, обамета и прутачком техником. Користила се као заштита зида изнад шпорета.

Опис: централно место заузимају два патуљка која кувају храну у казану на отвореној ватри. Један патуљак седи на пању, пуши лулу и држи велику пчелу на узици, а други клечи и цара ватру. Уз горњу страну и дуж бочних страна извезена је изломљена линија која формира правоугаоне оквире са стилизованим цветовима. Између оквира извезене су кошнице (исто као код кат. бр. 57 и 80). Сама ивица порубљена је ружичастим концем. Натпис је извезен ћириличним словима, са словном грешком, уз доњу ивицу дозиднице.

Натпис:

ДОБРА И УРЕДНА КУВАРИЦА.

Вез је радила Ружа Пауновић, рођена 1932. године у Дубовцу, а удата у Врачев Гај. Дозидницу је радила себи за девојачку спрему, као девојчица, око 1945. године. Предмет је 1988. године Музеју продао њен син, Јован Пауновић.

Кат. бр. 22

Инв. бр. 10735, Нови Сад, Бачка, око 1923.

Број негатива: 86734

Дужина: 82 цм; ширина: 46 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Орнамент је нанет штампањем, у љубичастој боји. Коришћена је као украс изнад стола у кухињи.

Опис: представљен је мушкарац који седи за постављеним столом, а жена му прилази носећи тањир с печењем. Изнад и испод призора је, латиничним словима, нанет текст, док су обе бочне стране украшене цветним гранама са по две лале.

Натпис:

ДОБАР ОБЈЕД МУЖУ ДАЈ
ПА ЋЕ БИТИ КУЋИ РАЈ.

Дозидница је била део девојачке спреме Ирине Дињашки, која се удала 1924. године. Предмет је 1990. године Музеју поклонила Ирина Дињашки.

Кат. бр. 23

Инв. бр. 10864, Нови Сад, Бачка

Број негатива: 86757

Дужина: 74,5 цм; ширина: 41 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен црвеним памучним концем, прутачком техником и техником покрстице. Користила се за заштиту зида изнад шпорета у кухињи.

Опис: на средини предмета извезена је фигура жене с котарицом и свећњаком у једној а кофом у другој руци. Натпис је извезен ћириличним словима и јавља се са обе стране орнамента. Ивица је порубљена покрстицом.

Натпис:

лева страна
ЖЕНО ЖЕНО ЧУВАЈ БОЉЕ ДРВА
десна страна
ДУГАЧКА ЈЕ ЗИМА А ПАРА НЕМА

Није познато ко је и када израдио вез нити коме је дозидница припадала. Дозидницу је 1992. године Музеју поконио Влада Матиш из Новог Сада.

Кат. бр. 24

Инв. бр. 10876, Вршац, Банат

Број негатива: 86741

Дужина: 85,5 цм; ширина: 49,5 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен плавим памучним концем, прутачком техником и техником попуњавања. Користила се као украс на зиду у кухињи.

Опис: представљена је идилична слика из кухиње – поред зиданог шпорета, с поклопљеним и непоклопљеним посудама, стоји жена која детету даје колач из тепсије, док мушкарац стоји ослоњен на сто. Орнамент је „уоквирен“ низом стилизованих ружа које су међусобно повезане извезеним квадратима, а уз ивицу је, машински, пришивена плава памучна украсна трака ширине око 2 цм.

Није познато ко је и када израдио вез нити коме је дозидница припадала. Дозидницу је 1989. године Музеју поклонила Катица Барбулов из Вршца.

Кат. бр. 25

Инв. бр. 11124, Беоцин, Срем, између два светска рата

Број негатива: 86952

Дужина: 81 цм; ширина: 47 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен памучним концем у прутачкој техници. Конац се јавља у црвеној, жутој, зеленој и нијансираној љубичастој и ружичастој боји. Користила се за украшавање зида у кухињи.

Опис: на средини предмета извезена је велика корпа с јагодама. Она је с горње стране и обе бочне стране уоквирена стилизованим гранчицама с лишћем и јагодама. Испод орнамента, уз доњу ивицу, извезен је натпис ћириличним словима. Дозидница је машински порубљена, а потом украшена двама везеним линијама, које прате једна другу у размаку од 0,5 цм.

Натпис:

ЗДРАВО И ЗРЕЛО ДОБРО ЗА ЈЕЛО.

Дозидницу је 1996. године Музеју продао Антон Ухларик из Беоцина.

Кат. бр. 26

Инв. бр. 11624, Буковац, Срем, око 1930.

Број негатива: 86754

Дужина: 77 цм; ширина: 67 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен љубичастим памучним концем у техници покрстице и прутачкој техници. Користила се као заштита зида изнад шпорета.

Опис: на средини предмета извезен је зидани шпорет поред којег стоји жена и меша јело у једној од две посуде. Жена је у хаљини кратких набраних рукава, опасана кецељом и повезана марамом тако да су крајеви мараме изнад чела везани у машину. Овај орнамент

извезен је у медаљону који је формиран комбинацијом геометријских и цветних мотива. Према спољној страни медаљона створен је праволинијски оквир који прати ивице предмета. Поруб је изведен покрстицом у два реда. Дозидница је припадала Олги Челић (девојачки Тедић), рођеној у Буковцу (1905-2000). Олга се 1933. године удала у Вилово и дозидницу је вероватно радила за своју девојачку спрему. Дозидницу је 2003. године Музеју продала Александра Јаковљевић из Буковца.

Кат. бр. 27

Инв. бр. 11627, Каћ, Бачка, око 1955.

Број негатива: 86751

Дужина: 80 цм; ширина: 62 цм

Памучно крем платно индустријске производње. Вез је рађен прутачком техником и техником попуњавања, памучним концем, у љубичастој, бордо, наранџастој, зеленој, црној и окер боји. Користила се као заштита зида изнад шпорета или стола.

Опис: на левој страни предмета извезен је зидани шпорет с чајником, шољом и једном шерпом. Жена у хаљини са заврнутим рукавима и са опасаном кецељом стоји поред шпорета и држи поклопац у левој руци. Лево од шпорета, према доњем углу, извезен је стилизовани пупољак руже с гранчицама и листићима. Десну страну испуњавају две велике стилизоване расцветале руже с гранчицама и лишћем, које у праволинијским оквирима оивичавају описани орнамент. Двема пругама обликован је „рам“ орнамента, а једном од њих је, истовремено, дозидница и порубљена. Предмет је припадао Босиљки Стејин (девојачки Тедић), рођеној 1915. године у Буковцу. Она се удала 1952. године у Каћ, за удовца Михајла. Према речима њене поћерке Александре, предмет је сигурно извезен у Каћу око 1955. године. Дозидницу је 2003. године Музеју продала Александра Јаковљевић из Буковца.

2. ЉУБАВНЕ

каталожки бројеви од 28 до 43

Ову групу чини 16 дозидница (с натписом има 13, без натписа 3) на којима се орнаментом или натписом јасно и недвосмислено изражавају љубавне жеље девојке или младе жене. Дозиднице с кат. бр. 29 и 34 имају исти натпис; прва је у

ијекавској, а друга у екавској варијанти српског језика. Две дозиднице (кат. бр. 33 и 36) имају исти натпис – „По ливади роса пала ја сам драгом руку дала“, док се остали орнаменти потпуно разликују.

Кат. бр. 28

Инв. бр. 3692, Ђала, Банат, 1930.

Број негатива: 68570

Дужина: 53 цм; ширина: 44 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Ивице су порубљене црвеним платном ширине 4 цм. Вез је изведен црвеним памучним концем, техником пуњења и прутачком техником. Користила се за заштиту зида изнад умиваоника.

Опис: извезена је представа „девојка на бунару“ и део песме „Девојка на студенцу“ Бранка Радичевића. Девојка с ћупом у десној руци стоји код бунара и плаче, док је други ћуп разбијен код њених ногу. Натпис је извезен ћириличним словима, са словним грешкама. Испод орнамента, с леве и десне стране, у полулуку, извезени су у два реда стихови, док је назив песме извезен на средини предмета.

Натпис:

ЈОШТ ОД НЕГА ЛЕЖЕ УРАГИ
АЛИ ГДЕ ЈЕ ОНАЈ ЛЕТИ

КАД БИ САДА ОПЕТ ДОШО
МА И ОВАЈ ДРУГИ ПРОШО

ДЕВОЈКА НА СТУДЕНЦУ

Дозидницу је 1960. године Музеју продала Даринка Ланцош из Ђале.

Кат. бр. 29

Инв. бр. 4314, Иланца, Банат, око 1910.

Број негатива: 86728

Дужина: 94 цм; ширина: 68 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен црвеним памучним концем у прутачкој техници. Користила се као украс изнад стола у кухињи.

Опис: предмет је са све четири стране овичен пругом црвеног платна, ширине 3,7 цм. Извезена су два анђела која држе венац. Текст је извезен ћириличним словима, у ијекавској варијанти и има словну грешку – уместо слова „ћ“ извезено је слово „ч“. Натпис је укомпонован око венца.

Натпис:

БОЖЕ ДАЈ МОМЕ ДОМУ
ПУНО СВАКЕ СРЕЧЕ
СВАКИ ДАН СВЕ ВЕЧЕ
НЕСРЕЧА НЕК БЛЕЖИ ЉУБАВ
СЕ ОСВЈЕЖИ.

Катица Живков га је затекла у кући трговачке породице Маришеску, коју је наследила. Предмет је 1967. године Музеју продала Катица Живков.

Кат. бр. 30

Инв. бр. 4323, Иланца, Банат, око 1930.

Број негатива: 67427 и 68586

Дужина: 81 цм; ширина: 56 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен црвеним концем у прутачкој техници. Користила се као украс изнад стола или штедњака.

Опис: поред зиданог штедњака, на коме се налазе посуде с јелом које се кува, стоји жена с поклопцем и варјачом. Врата је отворио оџачар; он улази у кухињу и гледа у правцу девојке, тј. друге женске фигуре на слици. Бочне стране предмета украшене су стилизованим цветом који формира праволинијски орнамент. Ивице су порубљене према горњој страни жуто-наранџастим концем, у техници ланчанца. Натпис је извезен уз горњу и доњу ивицу, ћириличним словима.

Натпис:

ОЈАЧАР НАМ СРЕЂУ НОСИ,
ОСОБИТО КАД ДЕВОЈКУ ЗАПРОСИ.

Вез је радила Милена Стојаков, рођена 1908. године, за своје потребе, а предмет је 1967. године Музеју продала Смиља Стојаков.

Кат. бр. 31

Инв. бр. 4975, Руски Крстур, Бачка, 1933.

Број негатива: 68566

Дужина: 87 цм; ширина: 69 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен разнобојним памучним концем у прутачкој техници и техници пуњења. Користила се као украс на зиду у кухињи.

Опис: цветни орнаменти су при ивицама платна распоређени у виду лозица, а појединачни цветни мотиви по осталој површини. На средини предмета постављена су два овала, један изнад другог: у горњем је извезено

печено пиле, флаша вина и чаша, а у доњем две птице на цветној грани. Натпис је на немачком језику и укомпонован је између цветних орнамената. Ивице предмета и натпис извезени су плавим памучним концем, а остали орнаменти везени су жутим, љубичастим, зеленим, ружичастим и црним концем, у светлијим и тамнијим нијансама.

Натпис:

ALLE TAGE IST
NICHT SONNTAG
ABER DU SOLLST TAGE

ALLE TAGE
GIBTS KEINEN WEIN
RECHT LIEB ZU MIR SEIN.

Превод:

НИЈЕ СВАКИ ДАН
НЕДЕЉА
АЛИ ТИ ЂЕШ СВАКОГ ДАНА
СВАКОГ ДАНА
НЕМА ВИНА
ПРАВУ ЉУБАВ МЕНИ ПРУЖИТИ

Предмет је 1968. године Музеју поклонила Русинка Леона Рехак, али се претпоставља да је он наслеђен од немачког становништва и није познато ко га је извезао.

Кат. бр. 32

Инв. бр. 6614, Бока, Банат, 1935.

Број негатива: 68571

Дужина: 85 цм; ширина: 51 цм

Дебље бело памучно платно, ткано у домаћој радиности. Вез је рађен прутачком техником и техником покрстице, памучним концем, у ружичастој, зеленој, бордо и љубичастој боји. Користила се као украс на зиду у кухињи.

Опис: на десној половини предмета извезена је жена грађански обучена, у цветној башти испред куће, а на левој је извезен натпис ћириличним словима (са словном грешком) и стилизована цветна гранчица. Предмет је овичен „цакнама“ средње величине.

Натпис:

РУЖА ЛАЛА И КАРАНФИЛ
ОВО ЦВЕЋЕ ЗНА, КОГА
ЉИБИМ ЈА.

Предмет је извезла Круна Васић, рођена 1923. године у Самошу, за своје потребе, а Музеју га је продала 1971. године.

Кат. бр. 33

Инв. бр. 7388, Црепаја, Банат, 1920.

Број негатива: 68567

Дужина: 82 цм; ширина: 48 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен црвеним и жутим памучним концем у техници пругића. Користила се као украс на зиду у кухињи.

Опис: извезена је фигура девојке која испред капије храни овцу, док друга овца поред њих пасе траву. С десне стране извезен је младић-чобан који свира фрулу, а с леве наилази девојка с корпом и завежљајем. Испод главног орнаmenta налази се ограда са стубовима и цветним венцима. Изнад орнаmenta, дуж горње ивице, извезен је натпис ћириличним словима, са словном грешком.

Натпис:

ПО ЛИВАДИ РОСА ПАЛА ЈАСАМ
ДРАГИМ РУКУ ДАЛА.

Вез је израдила мајка Виде Стефанов, која је рођена 1909. године, док је Вида рођена 1929. године у Црепаји. Дозидницу је 1972. године Музеју продала Вида Стефанов.

Кат. бр. 34

Инв. бр. 7621, Крушчица, Банат, 1925.

Број негатива: 86744

Дужина: 85 цм; ширина: 51 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен љубичастим памучним концем у прутачкој техници. Користила се као заштита зида у кухињи. Предмет је порубљен белом сатен траком ширине 3,5 цм.

Опис: централни орнамент чине два анђела у дугим хаљинама која држе траке венца. Натпис је љубавно-религиозног карактера, исписан ћириличним словима; један део текста извезен је полукружно изнад венца, а други праволинијски испод венца.

Натпис:

БОЖЕ ДАЈ МОМЕ ДОМУ
ПУНО СВАКЕ СРЕЋЕ
СВАКИ ДАН СВЕ ВЕЋЕ
НЕСРЕЋА НЕК БЕЖИ
ЉУБАВ СЕ ОСВЕЖИ.

Дозидницу је израдила Миланка Тодоровић, рођена 1913. године у Крушчици, за своје потребе, а 1973. године ју је продала Музеју.

Кат. бр. 35

Инв. бр. 7645, Павлиш, Банат, 1927.

Број негатива: 68578

Дужина: 85 цм; ширина: 59 цм

Бело памучно „сади“ платно, ткано у домаћој радиности. Вез је рађен плавим памучним концем у прутачкој техници. Предмет је порубљен светлоплавом сатен траком ширине око 3,5 цм (у левом углу је обично бело платно). Користила се као заштита зида у кухињи.

Опис: у медаљону, уоквиреном стилизованим цветовима, извезене су фигуре жене и мушкарца у свечаној одећи, који играју неку окретну игру. На левој страни медаљона налази се птица на грани, а на десној птица у лету. Са обе стране слике јавља се исти мотив, дрво испод којег је извезена фигура малог Амора у клечећем положају, с виолином. Ћириличним словима исписан је текст, изнад слике у луку, а испод слике у правој линији.

Натпис:

КАКО ГОЛУБ ГОЛУБИЦИ ГУЧЕ,
ТАКО И ЈА ЉУБИМ МОЈЕ МИЛО ЛУЧЕ
Дозидницу је 1973. године Музеју продала
Персида Милошев.

Кат. бр. 36

Инв. бр. 7837, Нови Кнежевац, Банат, почетак 20. века

Број негатива: 68577

Дужина: 80 цм; ширина: 57 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен плавим памучним концем у прутачкој техници, техници обамета и техници пуњења. Користила се за заштиту зида изнад кревета.

Опис: извезена су два анђелчића и оивичена су стилизованим цветним венцем који се на средини, у доњем делу, спајају машинцом и цветним кругом. Натпис је извезен ћириличним словима (са словном грешком) и укомпонован је у орнамент анђела; у горњем делу, између анђела, натпис је у два реда, а у доњем делу, испод сваког анђела, по део текста.

Натпис:

ПО ЛИВАДИ
РОСА ПАЛА,

ЈАСАМ ДРАГИМ

РУКУ ДАЛА!

Вероватно је вез радила Мара Туцаков из Новог Бечеја, јер је дозидница била део њене девојачке спреме када се удавала за Миту Павлова из Новог Кнежевца. Дозидницу је 1973. године Музеју продала Дара Павлов.

Кат. бр. 37

Инв. бр. 9581, Руменка, Бачка, око 1915.

Број негатива: 49095

Дужина: 100 цм; ширина: 74 цм;

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен плавим концем, прутачком техником и техником крстића. Није употребљавана, али је била део девојачке спреме и требало је да се користи као заштита зида изнад стола.

Опис: у овалу је извезен млади пар који игра валцер; мушкарац је у фраку, а жена у дугој хаљини с деколтеом и широким рукавима. Са оба краја положеног овала извезено је по једно дрво у саксији, а они су повезани траком с машнама на крајевима. Цео орнамент оивичен је квадратићима, док сама ивица предмета није порубљена. Вез је израдила Маца Коларски, рођена 1900. за своју девојачку спрему, вероватно око 1915. године. Дозидницу је 1982. године Музеју продала Катица Момировић из Новог Сада.

Кат. бр. 38

Инв. бр. 9613, Сомбор, Бачка

Број негатива: 46084 и 68591

Дужина: 78 цм; ширина: 58 цм;

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен памучним концем (плаве, ружичасте, зелене, љубичасте и наранџасте боје) у прутачкој техници и техници попуњавања. Користила се као украс на зиду изнад стола у кухињи.

Опис: у овалу је извезена идилична сцена с двоје младих; девојка држи цвет намеравајући да кида латице, а младић стоји поред ње, у раскораку ослања се на штап. Сцена је с горње и доње стране уоквирена полулуковима на чијим је крајевима извезена група шарених цветова различите величине. Изнад горњег лука извезен је натпис на мађарском језику. Ивица је порубљена ружичастим платном ширине око 2 цм.

Натпис:

SZERET? — NEM SZERET?

Превод:

ВОЛИ? — НЕ ВОЛИ?

Није познато ко је и када израдио вез нити коме је предмет припадао. Дозидницу је 1982. године Музеју продала Ана Сујолцић из Сомбора.

Кат. бр. 39

Инв. бр. 9822, Бачко Градиште, Бачка, око 1920.

Број негатива: 62784

Дужина: 88 цм; ширина: 66 цм

Бело памучно платно индустријске производње.

Вез је рађен памучним бордо концем у

прутачкој техници и техници пуњења.

Користила се као заштита зида изнад

шпорета у кухињи.

Опис: извезена је идилична сцена с цвећем и двоје младих; жена у дугој елегантној хаљини, с ружом у руци, седи у столици-фотели, а мушкарац седи на ниском зиду и свира мандолину. Изнад сцене је, у два реда, ћириличним словима извезен натпис. Ивица предмета украшена је тачкицама које су правилно распоређене.

Натпис:

ЈОШ ЈЕДНОМ ЉУБИТ МИ ДАЈ, ДОК ЦВАТЕ
ЦВИЈЕЋЕ И МАЈ.

Дозидницу је сачувала и 1984. године Музеју продала Зора Петровић, а вез је израдила њена тетка која је рођена 1905. године.

Кат. бр. 40

Инв. бр. 10865, Нови Сад, Бачка

Број негатива: 86756

Дужина: 41 цм; ширина: 38 цм

Бело памучно платно индустријске производње.

Вез је рађен црвеним и црним памучним

концем у прутачкој техници. Користила се као украс на зиду.

Опис: централни мотив чини хусар кога под руку држе две девојке. Фигуре су реалистично приказане, извезене црвеним концем, а коса и обућа црним. Изнад хусареве главе извезен је монограм латиничним словима, док се текст на мађарском језику јавља с леве и десне стране фигура. Испод сваког дела текста извезен је по један цветић са извијеном гранчицом.

Натпис:

МА SZERETEM JULISKÁT
HOLNAPMÁR A MARISZKÁT

MINDIG UJ A SZERELEM

EZ A HUSZÁR HUSÉGEM

Превод:

ДАНАС ВОЛИМ ЈУЛИШКУ

А СУТРА ВЕЋ МАРИШКУ

УВЕК НОВА ЉУБАВ

ТО ЈЕ ХУСАРСКА ВЕРНОСТ

Није познато ко је и када израдио вез нити

коме је дозидница припадала. Дозидницу је

1992. године Музеју поклатио Влада Матиш из Новог Сада.

Кат. бр. 41

Инв. бр. 10887, Нови Сад, Бачка, средина 20. века

Број негатива: 86739

Дужина: 80 цм; ширина: 59 цм

Бело ланено платно индустријске производње.

Вез је рађен разнобојним памучним концем, прутачком техником и техникама прошивања и попуњавања. Памучни нијансирани конац јавља се у црвеној, плавој, зеленој и наранџастој боји, па је тако постигнуто још веће шаренило. Користила се за прекривање умиваоника и тоалетног прибора који је стајао у кухињи.

Опис: главни орнамент чине момак и девојка у стилизованој мађарској ношњи који играју „по двоје“, а окружује их цветни венац, повезан на три места плавом мрежом. Ивица је машински порубљена, а потом су израђене украсне петљице у облику слова „П“.

Дозидница је припадала Барбари Губанда (девојачки Реб), рођеној 1914. године у Новом Саду, која је вез израдила средином 20. века за своје потребе. Предмет је део комплета који се састоји из пет делова - две дозиднице, таблет, столњак и надстолњак. Претпоставља се да су играчи на дозидници извезени у мађарској ношњи. Иако се овде ради о немачкој породици, вероватно су се за време Другог светског рата изјашњавали као Мађари. Дозидницу је 1994. године Музеју поклатила Ержебет Губанда.

Кат. бр. 42

Инв. бр. 11625, Буковац, Срем, око 1930.

Број негатива: 86753

Дужина: 79 цм; ширина: 68 цм

Бело памучно платно индустријске производње.

Вез је рађен љубичастим памучним концем у техници покрстице и прутачкој техници.

Користила се као заштита зида изнад стола у кухињи.

Опис: централни орнамент представља идилична слика двоје младих који седе на деблима, за столом, и пију чај. На столу се налази велики чајник на тацни и две шољице за чај. Момак пружа ружу девојци, која држи кашику у десној руци намеравајући да промеша чај. Обоје имају клопте и капе, а обучени су у национални костим за који сматрамо да је холандски. Цео орнамент уоквирен је комбинованим геометријским и цветним мотивима који су правилно распоређени дуж све четири стране предмета. Поруб је окренут на наличје и изведен покрстицом у два реда. Дозидница је припадала Олги Челић (девојачки Тедић), рођеној у Буковцу (1905-2000). Олга се 1933. године удала у Вилово и дозидницу је вероватно радила за своју девојачку спрему. Дозидницу је 2003. године Музеју продала Александра Јаковљевић из Буковца.

Кат. бр. 43

Инв. бр. 11626, Буковац, Срем, око 1930.

Број негатива: 86752

Дужина: 80 цм; ширина: 55 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен бордо памучним концем, прутачком техником и техникама покрстице и обамета. Користила се као заштита зида изнад шпорета.

Опис: на средини предмета извезен је зидани шпорет поред којег стоји жена у хаљини с кратким рукавима и са опасаном кецељом. Жена меша јело које се кува у шерпи, док се из лонца види пара. Изнад шпорета је полица с две шоље и две варјаче. Цео орнамент уоквирен је стилизованим цветним гранама и правим линијама. Уз доњу ивицу извезен је ћириличним словима, у два реда, натпис религијско-љубавног карактера. Ивица је украшена већим и мањим „цакнама“; на угловима их има по 5, а на странама по 3. У свакој „цакни“ налази се по један стилизовани цветић.

Натпис:

ДОБРОМ БОГУ ЈА СЕ МОЛИМ ДА МИ
ДАДЕ МУЖА КОГА ВОЛИМ

Дозидница је припадала Олги Челић (девојачки Тедић), рођеној у Буковцу (1905–2000). Олга

се 1933. године удала у Вилово и дозидницу је вероватно радила за своју девојачку спрему. Дозидницу је 2003. године Музеју продала Александра Јаковљевић из Буковца.

3. ХИГИЈЕНСКЕ

каталошки бројеви од 44 до 58

С обзиром на то да су поруке и мотиви у вези са чистоћом чести на дозидницама, постојање ове групе, у коју је сврстано 15 предмета (с натписом 12, без натписа 3), наметнуло се само по себи. Код дозидница из ове групе најчешће се понавља исти или сличан орнамент и натпис. Четири дозиднице (кат. бр. 46, 47, 49 и 51) имају исти натпис – „Рука руку мије образ обадвије“, али су с различитим орнаментима (лавор, бокал, патуљци, дечак, девојчица); две дозиднице (кат. бр. 50 и 52) имају натпис „Свежа вода је здраваље“, док им се орнамент разликује; на дозидници са кат. бр. 53 извезен је натпис на румунском, који у преводу гласи – „Рука руку мије“; а дозидница са кат. бр. 57 има натпис – „Уми ми се драги мој“, што је само део натписа код дозиднице са кат. бр. 58 – „Уми ми се драги мој и убриши образ твој“.

Кат. бр. 44

Инв. бр. 4311, Врдник, Срем, 1930.

Број негатива: 86951

Дужина: 78 цм; ширина: 57 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен плавим памучним концем (светлије нијансе) у прутачкој техници и техници пуњења. Користила се као заштита зида изнад умиваоника.

Опис: на средини предмета извезена је ниска клупица на којој се налазе кофа, канта и лавор. Са обе стране клупице налази се по једна лисната гранчица. Три ивице предмета уоквирене су везеним квадратићима, а у горњим угловима је по један стилизовани букетић. Вез је радила Катица Живков, рођена 1899. године, за своје потребе. Катица је живела по разним местима у Срему, а касније се удала у Иланцу. Предмет је 1967. године Музеју продала Катица Живков.

Кат. бр. 45

Инв. бр. 4313, Никинци, Срем, 1920.

Број негатива: 68564

Дужина: 76 цм; ширина: 54 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен црвеним памучним концем у прутачкој техници. Користила се као заштита зида изнад умиваоника, стола или шпорета.

Опис: стилизованом цветном граном оформљен је круг у којем је извезена фигура мушкарца с кратким капутићем, панталонама до колена, шеширом и клопама. Носи обрамицу с две дрвене посуде на десном рамену, док се иза њега види море и бродић на пучини. Натпис је извезен латиничним словима и укомпонован је са извезеним цветним гранама. Са све четири стране предмет је обрубљен платном црвене боје, ширине 4,5 цм.

Натпис:

РЕД КУЋУ ДРЖИ.

Вез је радила Катица Живков, рођена 1899. за своје потребе. Живела у разним местима у Срему, а касније се удала у Иланцу. Предмет је 1967. Музеју продала Катица Живков.

Кат. бр. 46

Инв. бр. 4325, Иланца, Банат, око 1930.

Број негатива: 86764

Дужина: 80 цм; ширина: 53 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен плавим памучним концем у прутачкој техници. Коришћена је као заштита зида изнад умиваоника.

Опис: у средини предмета извезен је лавор с бокалом. На њима се налазе исти украсни орнаменти, на лавору један, а на бокалу два. У левом горњем углу извезена је девојчица са шеширом, а у десном дечак са шеширом. Стилизована цветна грана која уоквирује слику спојена је на горњој страни цветним орнаментом. Ивице су порубљене према горњој страни плавим концем, у техници ланчанца. Натпис је извезен ћириличним словима и укомпонован је са обе стране бокала.

Натпис:

РУКА РУКУ МИЈЕ,
ОБРАЗ ОБАДВИЈЕ.

Вез је радила Милена Стојаков, рођена 1908. године, за своје потребе, а предмет је 1967. године Музеју продала Смиља Стојаков.

Кат. бр. 47

Инв. бр. 4326, Иланца, Банат, око 1930.

Број негатива: 86762

Дужина: 82 цм; ширина: 55 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен црвеним памучним концем у прутачкој техници. Коришћена је као заштита зида изнад умиваоника.

Опис: на средини предмета извезен је лавор с бокалом који је украшен цветним орнаментом и извијеном дршком. С леве стране лавора налази се патуљак. Он стоји на лончићу и нагнут је над лавором, а у руци држи сапун на коме латиничним словима пише DIANA. На десној страни налази се други патуљак, који стоји на клупици; такође је нагнут над лавором и брише лице пешкиром. Ивице су порубљене према горњој страни жуто-наранџастим концем, у техници ланчанца. Натпис је извезен ћириличним словима и укомпонован са обе стране бокала.

Натпис:

РУКА РУКУ МИЈЕ,
А ОБРАЗ ОБАДВИЈЕ.

Вез је радила Милена Стојаков, рођена 1908. године, за своје потребе, а предмет је 1967. године Музеју продала Смиља Стојаков.

Кат. бр. 48

Инв. бр. 4333, Вршац, Банат, 1923.

Број негатива: 67426 и 68587

Дужина: 98 цм; ширина: 67 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен црвеним памучним концем у прутачкој техници. Користила се као заштита зида изнад шпорета.

Опис: у горњем левом углу предмета извезена је фигура девојчице с флашом, а у доњем углу, на истој страни, фигуре девојчице и дечака који нешто мешају. На десној страни предмета извезен је зидани шпорет, на коме су три посуде, а жена у дугој хаљини, повезана и опасана кецељом, стоји и меша јело. Испод ове композиције извезена је стилизована цветна грана, док је натпис исписан ћириличним словима и налази се на левој страни предмета.

Натпис:

ПАЗИ
НА
ЧИСТОЋУ

Вез је израдила Даница Лазаревић, рођена 1895. године, за своје потребе, а предмет је 1967. године продала Музеју.

Кат. бр. 49

Инв. бр. 7701, Александрово, Бачка, 1930.

Број негатива: 86736

Дужина: 58 цм; ширина: 82 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен црвеним памучним концем у прутачкој техници. Користила се као заштита зида изнад умиваоника.

Опис: на средини предмета извезен је лавор и бокал, а испод њих један цвет и по једна цветна грана са обе стране. Изнад орнамента извезен је ћириличним словима натпис. Ивица је пору-бљена траком црвеног платна ширине 4 цм.

Натпис:

РУКА РУКУ МИЈЕ ОБРАЗ ОБАДВИЈЕ
Дозидницу је израдила сестра Исидоре
Крњајски из Александрова, а 1973. године
ју је Музеју продала Исидора Крњајски.

Кат. бр. 50

Инв. бр. 8394, Бегеч, Бачка, 1930.

Број негатива: 86738

Дужина: 65 цм; ширина: 49 цм

Бело памучно „сади“ платно, ткано у домаћој радиности. Вез је рађен плавим памучним концем у техници пуњења и прутачкој техници. Користила се као заштита зида изнад умиваоника.

Опис: на средини предмета извезени су велики лавор и бокал у њему, који су украшени цветним орнаментом. Са обе стране лавора прислоњене су по једне мале мердевине, а на њима је по један патуљак с прибором за купање у рукама. Испод орнамента је ћириличним словима извезен натпис.

Натпис:

СВЕЖА ВОДА ЈЕ ЗДРАВЉЕ.
Дозидницу је израдила Драга Чолић из Бегеча, а 1975. је Музеју поклонила Марија Чолић.

Кат. бр. 51

Инв. бр. 8700, Врачев Гај, Банат, око 1920.

Број негатива: 86760

Дужина: 92 цм; ширина: 46 цм

Бело дебље памучно платно, ткано у домаћој радиности. Вез је рађен љубичастим и црвеним памучним концем у техници

пуњења и прутачкој техници. Користила се као заштита зида изнад умиваоника.

Опис: на средини предмета извезен је лавор с бокалом, а изнад је ћириличним словима исписан текст (љубичасти конац), док је испод целог орнамента, уз доњу ивицу, црвеним концем извезена цветна грана.

Натпис:

РУКА РУКУ МИЈЕ, ОБРАЗ ОБАДВИЈЕ.
Дозидницу је сачувала и 1976. године Музеју продала Љубинка Уљмански, рођена 1930. док је вез израдила њена свекрва око 1920. године.

Кат. бр. 52

Инв. бр. 9821, Бачко Градиште, Бачка, око 1920.

Број негатива: 62785

Дужина: 94 цм; ширина: 61 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен црвеним памучним концем у прутачкој техници и техници пуњења. Користила се као заштита зида изнад умиваоника.

Опис: на средини предмета извезени су лавор и бокал у њему, са истим цветним орнаментом. Горња ивица украшена је стилизованим расцветалим ружама у комбинацији са орнаментом стуба. Испод је ћириличним словима извезен натпис.

Натпис:

СВЕЖА ВОДА ЈЕ ЗДРАВЉЕ.
Дозидницу је сачувала и 1984. године Музеју продала Зора Петровић, а вез је израдила њена тетка која је рођена 1905. године.

Кат. бр. 53

Инв. бр. 9830, Бегејци, Банат, око 1940.

Број негатива: 56315

Дужина: 72 цм; ширина: 48 цм

Бело дебље „сади“ платно, ткано у домаћој радиности. Вез је рађен црвеним памучним концем у прутачкој техници. Није употребљавана, али је била део девојачке спреме и требало је да се користи као заштита зида изнад умиваоника.

Опис: на средини предмета, уз доњу ивицу, извезени су лавор и бокал у њему, украшени цветним орнаментима. Богата стилизована цветна грана, с великим цветовима у угловима, спушта се с горње ивице према доле, остављајући довољно места за полукружни натпис на румунском језику. Ивице предмета прате праве линије које стварају изглед уоквирене слике.

Натпис:

MÂNĂ PE MÂNĂ SE SPALĂ!

Превод:

РУКА РУКУ МИЈЕ!

Вез је израдила Околишан Флорика, рођена 1925. године у Бегејцима, за своју девојачку спрему, а предмет је Музеју продала 1984.

Кат. бр. 54

Инв. бр. 9847, Бежанија, Срем, око 1950.

Број негатива: 48119

Дужина: 74,3 цм; ширина: 47,5 цм

Бело памучно платно, ткано у домаћој радиности. Вез је рађен црвеним памучним концем у прутачкој техници и техници обамета. Користила се за заштиту зида изнад умиваоника.

Опис: на средини предмета извезени су лавор и бокал у њему, са истим цветним орнаментом. Седам стилизованих цветних гранчица правилно је распоређено по површини дозиднице, а сама ивица обрубљена је орнаментом ситних бокора траве (исто као код кат. бр. 19 и 20).

Вез је израдила Зора Белановић (девојачки Дозет), рођена 1928. године, за своју девојачку спрему, око 1950. године. Предмет је Музеју продала 1985. године.

Кат. бр. 55

Инв. бр. 9848, Бежанија, Срем, око 1950.

Број негатива: 48127

Дужина: 79,5 цм; ширина: 47,5 цм

Бело памучно платно, ткано у домаћој радиности. Вез је рађен плавим памучним концем у прутачкој техници и техници обамета. Користила се за заштиту зида изнад умиваоника.

Опис: на средини предмета извезени су лавор и бокал у њему, с цветним орнаментом. Уз горњу страну и обе бочне стране стилизована је цветна гранчица коју на самој ивици прати, са све четири стране, орнамент којим је истовремено предмет и порубљен.

Вез је израдила Зора Белановић (девојачки Дозет), рођена 1928. године, за своју девојачку спрему, око 1950. године. Предмет је Музеју продала 1985. године.

Кат. бр. 56

Инв. бр. 9866, Вршац, Банат

Број негатива: 71309

Дужина: 90 цм; ширина: 64 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен плавим памучним концем, прутачком техником, техником пуњења и техником обамета. Користила се као заштита зида изнад умиваоника.

Опис: на средини предмета извезени су лавор и бокал у њему, са истим цветним орнаментима. Уз доњу ивицу, полукружно према горе, извезена је богата стилизована цветна грана с машинцом на средини. Натпис је ћириличним словима извезен у два реда, изнад орнамента. Ивица дозиднице завршена је малим „цакнама“.

Натпис:

РУКА РУКУ ПЕРЕ, А ЛИЦЕ
ОБАДВЕ!

Дозидница је сачувана у кући учитеља Стефановића у Вршцу, а вез је израдила његова сестра Радојка Стефановић за своју девојачку спрему. Дозидницу је 1985. године Музеју продала Ђурђевка Стефановић.

Кат. бр. 57

Инв. бр. 10226, Дубовац, Банат, око 1945.

Број негатива: 61235

Дужина: 84 цм; ширина: 51 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен љубичастим и белим памучним концем, техникама пуњења, крстића, обамета и прутачком техником. Није употребљавана, али је требало да се користи као заштита зида изнад умиваоника.

Опис: на средини дозиднице извезен је патуљак који се умива захватајући воду из посуде која стоји на трношцу. Уз горњу страну и дуж бочних страна извезена је иста изломљена линија са стилизованим цветовима и кошницама као и код кат. бр. 62 и 63. Све четири ивице обрубљене су у облику слова „П“. Натпис је извезен ћириличним словима, у два реда, поред и испод орнамента патуљка.

Натпис:

УМИ МИ СЕ
ДРАГИ МОЈ

Вез је израдила Ружа Пауновић, рођена 1932. године у Дубовцу, а удата у Врачев Гај. Дозидницу је радила себи за девојачку спрему, као девојчица, око 1945. године. Предмет је 1988. године Музеју продао њен син, Јован Пауновић.

Кат. бр. 58

Инв. бр. 10228, Дубовац, Банат, 1937.

Број негатива: 61236

Дужина: 78 цм; ширина: 48 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен плавим памучним концем, прутачком техником и техникама пуњења и обамета. Користила се за заштиту зида изнад умиваоника.

Опис: на средини предмета извезени су лавор и бокал у њему, са истим цветним орнаментом. Од средине доње ивице, дуж бочних страна, према горе извезена је по једна богата цветна грана. Изнад орнамента је, у три реда, натпис ћириличним словима. Ивица дозиднице је у „цакнама“ средње величине.

Натпис:

УМИ	И
МИ СЕ ДРАГИ	УБРИШИ ОБРАЗ
МОЈ	ТВОЈ.

Вез је израдила Анђа Јованов, рођена 1922. године, кад је имала петнаест година, за своју девојачку спрему. Дозидницу је касније поклонила Ружи Пауновић из Врачевог Гаја. Предмет је 1988. године Музеју продао Јован Пауновић из Новог Сада.

4. ПАТРИОТСКЕ**каталошки бројеви од 59 до 61**

Време израде дозидница само по себи објашњава потребу за изражавањем љубави и поштовања према краљевском пару, престолонаследнику или отаџбини. У ову групу сврстане су 3 дозиднице с натписима: кат. бр. 59 и 61 имају јасан патриотски натпис, док је код кат. бр. 60 укомпонован патриотски натпис и натпис који се односи на храну.

Кат. бр. 59

Инв. бр. 10734, Нови Сад, Бачка, око 1923.

Број негатива: 86759

Дужина: 94 цм; ширина: 61 цм

Дебље бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен памучним тамноружичастим концем, прутачком техником и техником пуњења. Користила се као украс зида у кухињи.

Опис: извезена су два велика овална медаљона; у левом медаљону јавља се лик краљице Марије Карађорђевић, а у десном лик њеног супруга, краља Александра I Карађорђевића. Уз горњу ивицу, између медаљона, извезена је краљевска круна, а уз доњу стилизовани цветни орнамент. Све четири ивице су у „цакнама“, а натписи испод медаљона извезени су ћириличним словима.

Натпис:

Њ. К. ВИСОЧАНСТВО РУМУНСКА
ПРИНЦЕЗА МАРИЈА
Њ. ВЕЛИЧАНСТВО КРАЉ АЛЕКСАНДАР I
Вез је израдила Ирина Дињашки, око 1923. године, за своју девојачку спрему, а удала се 1924. године. Дозидницу је 1990. године Музеју поклонила Ирина Дињашки.

Кат. бр. 60

Инв. бр. 10744, Бачко Градиште, Бачка

Број негатива: 86730

Дужина: 147 цм; ширина: 71 цм;

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен разнобојним памучним концем, прутачком техником и техником пуњења. Користила се као украс на зиду.

Опис: на средини дозиднице жутим концем, извезени грб Краљевине Србије и ћирилични натписи патриотског садржаја; изнад грба извезено је у полулуку „Србин има четир слова стара“, а испод грба „Сама Слога Србина Спасав“. С леве и десне стране (грба) извезена је сцена богато постављене трпезе, с разноврсним воћем, печењем, флашама с пићем и посластицама. Уз доњу ивицу извезен је, црвеним концем, натпис „Кога срце боли, нек си бира што от јела воли“, а уз горњу идентичне цветне гране. Читава композиција оивичена је танком црвеном траком која је машински ушивена у поруб који је окренут ка спољној страни.

Натпис:

СРБИН ИМА ЧЕТИР СЛОВА СТАРА
САМО СЛОГА СРБИНА СПАСАВА
КОГА СРЦЕ БОЛИ,
– НЕК СИ БИРА ШТО ОТ ЈЕЛА ВОЛИ.

Није познато ко је и када израдио вез нити коме је дозидница припадала. Дозидницу је 1992. године Музеју продала Биљана Клицов из Новог Сада.

Кат. бр. 61

Инв. бр. 11507, Нови Сад, Бачка, 1938.

Број негатива: 86749

Дужина: 78 цм; ширина: 58 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен плавим памучним концем у прутачкој техници. Користила се као украс на зиду код стола у кухињи.

Опис: на централном месту представљена је краљевска породица у свечаној одећи – краљ Александар I и краљица која у наручју држи бебу, престолонаследника Петра, а поред краља је извезена круна. У позадини су контуре града са заласком сунца, док је с бочних страна извезена по једна цветна грана са стилизованим цветом мака. Натпис је извезен ћириличним словима, у три реда, изнад целе композиције.

Натпис:

УСПОМЕНА НА ДАН РОЂЕЊА 6–IX–923
КРШТЕЊА 21-X-923 Њ. В. ПРЕСТОЛО–
НАСЛЕДНИКА ПЕТРА

Дозидница је припадала Каранфили Стефановић (девојачки Тодоров), рођеној 1910. године у Санаду. Удала се за свештеника Саву (рођен 1904. у Чуругу) који је службовао у више места: Перни код Топуског, Кисачу, Силбашу (1938-45), Врбасу и Новом Саду (од 1958). Дозидница је извезена 1938. године и стајала је изнад умиваоника, а 2001. године ју је Музеју поклонили њихова ћерка, Милена Довијарски из Новог Сада.

5. ШАЉИВЕ**каталожки бројеви од 62 до 67**

У ову групу сврстано је 6 дозидница с натписом који је више или мање шаљив и за укућане и за госте (исти орнамент и натпис имају дозиднице са кат. бр. 65 и 67).

Кат. бр. 62

Инв. бр. 4274, Петроварадин, Срем, 1925.

Број негатива: 68572

Дужина: 88 цм; ширина: 54 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је изведен плавим концем у прутачкој техници. Користила се као украс на зиду у кухињи.

Опис: на десној страни предмета представљене су три фигуре свирача, а на левој сто за којим седе жена и мушкарац. Изнад стола налази се слика и огледало. Ћирилични натпис извезен је у четири реда: два уз горњу и два уз доњу ивицу. Слика је уоквирена цветним орнаментима који су извезени у горњем левом и десном углу. И сама ивица платна извезена је плавим памучним концем.

Натпис:

СВИРАЈТЕ МИ ДО БЕЛОГА ДАНКА,
ЕВО ВАМА ЦЕЛА СТОДИНАРКА,
НЕКА ЗНАДЕ МОЈА МИЛА АНКА,
ДА ТО ПЛАЋА СВЕ НАРОДНА БАНКА.

Дозидницу је израдила Катарина Милер за своје потребе, а наследила ју је и 1967. године Музеју продала унука Вера Галовић.

Кат. бр. 63

Инв. бр. 4275, Петроварадин, Срем, 1925.

Број негатива: 68589

Дужина: 87 цм; ширина: 53 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је изведен плавим памучним концем у прутачкој техници. Користила се као заштита зида изнад шпорета.

Опис: на левој страни предмета представљен је део кухиње са зиданим шпоретом, женом која стоји с варјачом у руци и мушкарцем који завирује у лонац. У десном углу је ћирилични натпис. Слика је уоквирена орнаментом лозице с лишћем, док су у два горња угла извезени стилизовани цветови у облику круга. Сама ивица оивичена је плавим концем.

Натпис:

ЗАШТО ГЛЕДАШ САД У ЛОНАЦ, КАД МИ
НИСИ ДАО НОВАЦ!

Дозидницу је израдила Катарина Милер за своје потребе, а наследила ју је и 1967. године Музеју продала унука Вера Галовић.

Кат. бр. 64

Инв. бр. 4343, Иланца, Банат, 1915.

Број негатива: 68575

Дужина: 85 цм; ширина: 65 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен прутачком техником и техником пуњења, памучним концем, у црвеној, бордо, жутој, плавој, зеленој, љубичастој, ружичастој и белој боји. Коришћена је као украс на зиду у ходнику куће.

Опис: уз бочне ивице и горњу ивицу предмета извезен је оквир који се састоји из два већа круга, у угловима, и три мања, од којих је један у средини, а друга два су са стране. Кругови су испуњени истим стилизованим цветним букетима и међусобно су спојени правим линијама. У средини орнамента, на доњој половини платна, извезена је женска фигура у кринолини и оивичена је стилизованим цветним орнаментима. Уз доњу ивицу извезен је натпис ћириличним словима. Предмет је оивичен сатен платном избледеле плаве боје, ширине 3,5 цм.

Натпис:

НАЈ МИЛИЈЕ ГОСТА ТРИ ДАНА ДОСТА.

Вез је радила Каранфила Јосимов (девојачки Мојсејев), рођена 1899. године у Вршцу, а удата у Иланцу. Предмет је „труковао“ Милан Петко Павловић у Вршцу. Дозидницу је 1967. године Музеју продао Душан Јосимов.

Кат. бр. 65

Инв. бр. 7669, Велики Гај, Банат, 1927.

Број негатива: 68573

Дужина: 73 цм; ширина: 56 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен црвеним памучним концем у прутачкој техници. Предмет је порубљен црвеним платном ширине око 2 цм. Користила се као заштита зида у кухињи.

Опис: у левом углу предмета извезен је зидани шпорет, поред којег стоји жена која кува, а у десном углу, уз врата, стоји жена обучена за излазак, у капуту оивиченом крзном, са шеширом, ташном и сунцобраном и псом на узици. Изнад слике извезен је, у два права реда, ћириличним словима натпис.

Натпис:

КУВАРИЦЕ КУВАЈ ФИНО

ДА ИДЕШ У. КИНО

Дозидницу је сачувала Загорка Гојков, рођена 1894. године, а вез је израдила њена ћерка Нада за своје потребе. Дозидницу је 1973. године Музеју продала Загорка Гојков.

Кат. бр. 66

Инв. бр. 7806, Баваниште, Банат

Број негатива: 86733

Дужина: 79 цм; ширина: 53 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен памучним концем, у тиркиз, жутој

и црној боји, прутачком техником, техником пуњења и техником обамета. Ивице су у „цакнама“ тиркизне боје. Користила се као заштита зида у кухињи.

Опис: у десном углу предмета, поред шпорета на коме се кува јело, стоји жена с варјачом у руци, а код ње мушкарац с качкетом на глави. Орнамент је с бочних страна уоквирен цветном граном, а с горње стране полицом с разним кухињским посудама и прибором. Изнад и испод слике извезен је натпис ћириличним словима.

Натпис:

МАНИ СЕ ШАЛЕ ЧОВЕЧЕ

ИЗГОРИТ ЋЕ МИ РУЧАК – ШАЛИТ ЋУ СЕ ДОВЕЧЕ.

Није познато ко је и када израдио вез нити коме је дозидница припадала. Дозидницу је 1973. године Музеју продала Љубица Сламарски.

Кат. бр. 67

Инв. бр. 9580, Руменка, Бачка, око 1915.

Број негатива: 49094

Дужина: 98 цм; ширина: 67 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен плавим памучним концем, техником попуњавања и прутачком техником. Није употребљавана, али је била део девојачке спреме и требало је да се користи као заштита зида изнад шпорета.

Опис: на левој страни предмета извезена је фигура жене која стоји поред зиданог шпорета, на којем се кува јело, док са десне стране, код врата, стоји жена с псом, спремна за излазак. Жена која кува је у хаљини, с кецељом и повезаном марамом, а жена која иде у шетњу је у капуту с крзним ивицама, са шеширом, ташном и сунцобраном. У горња два угла извезен је цветни орнамент – три цветића с листићима. Натпис је извезен ћириличним словима, изнад орнамента, у два права реда. Ивица је украшена везом у виду малих „зубаца“.

Натпис:

КУВАРИЦЕ КУВАЈ ФИНО

ДА ИДЕШ У. КИНО

Вез је израдила Маца Коларски, рођена 1900. године, за своју девојачку спрему, вероватно око 1915. године. Дозидницу је 1982. Музеју продала Катица Момировић из Новог Сада.

6. РЕЛИГИОЗНЕ**каталожки бројеви од 68 до 71**

Све четири дозиднице су с натписом и орнаментима којима је представљена слика из живота Исуса и јасно изражена вера у њега, његово дело и његову моћ. Дозиднице с кат. бр. 68 и 71 су са истим орнаментом „тајне вечере“, док је натпис на првој извезен латиничним словима, а на другој ћириличним.

Кат. бр. 68

Инв. бр. 4273, Петроварадин, Срем, 1925.

Број негатива: 68568

Дужина: 119 цм; ширина: 60 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Ивица су порубљене црвеним платном ширине 3 цм. Вез је изведен црвеним концем у пругачкој техници. Користила се као украс на зиду у кухињи.

Опис: извезена је представа „тајне вечере“, с латиничним натписом у горњем и доњем делу предмета.

Натпис:

UZMITE I JEDITE
ZADNJA VEČERA
OVO JE TIJELO MOJE

ZAISTA,ZAISTA VAM KAŽEM JEDAN
IZMEDJU VAS IZDAT ČEME.

Дозидницу је израдила Катарина Милер за своје потребе, а наследила ју је и 1967. године Музеју продала унука Вера Галовић.

Кат. бр. 69

Инв. бр. 7201, Дорослово, Бачка, око 1930.

Број негатива: 68592

Дужина: 185 цм; ширина: 82 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен црвеним и плавим памучним концем у пругачкој техници и техници пуњења. Користила се као украс и заштита зида поред кревета у предњој соби.

Опис: орнаментика и натпис су религиозног карактера; укомпоновани су с цветном граном која формира пет лукова у којима су извезене фигуре из Светог писма. У првом луку је анђео, у трећем Девица Марија, а у петом свети Јосиф с малим Исусом у наручју. Други и четврти лук испуњени су текстом и жанр сликом – момак, девојка и крава с телетом.

Изнад целе композиције, на средини предмета, извезено је име и девојачко презиме власнице. Натписи су извезени латиничним словима. Три ивице извезене су у виду малих „цакни“ са по четири тачкице, док је четврта (доња) ивица остала неукрашена.

Натпис:

NAGY KATI

JÉZUS SZIVE JÉZUS SZIVE
ISTEN HÁZA ISTEN SZENT
SA TEMPLOMA.
MENNYORSZÁG KAPUJA.

Превод:

НАЂ КАТИ

ИСУСОВО СРЦЕ ИСУСОВО СРЦЕ
БОЖИЈА КУЋА БОЖИЈИ СВЕТИ
И ХРАМ
ВРАТА РАЈА

Предмет је извезла Шаму Каталин на зимском прелу, за своје потребе, а Музеју га је продала 1972. године.

Кат. бр. 70

Инв. бр. 11125, Беочин, Срем, између два светска рата

Број негатива: 86949

Дужина: 82,5 цм; ширина: 50 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен плавим памучним концем, техникама обамета и рибље кости. Користила се као украс на зиду у кухињи.

Опис: на средини предмета извезена су два анђела који су међусобно повезани стилизованом цветном граном. Између њих извезен је натпис на немачком језику. Ивица дозиднице је у „цакнама“ средње величине.

Натпис:

GOTT SEGNE MEIN HEIM, GOTT SEGNE
MEIN HAUS.

VIEL GLÜCK ZIEN' HINEIN UND KEINES
HERAUS.

Превод:

ДА БОГ БЛАГОСЛОВИ МОЈ ДОМ И МОЈУ
КУЋУ.

ДА УНЕСЕ МНОГО СРЕЂЕ, А ДА ЈЕ НЕ
ИЗНЕСЕ.

Дозидницу је 1996. године Музеју продао Антон Ухларик из Беочина.

Кат. бр. 71

Инв. бр. 11629, Бурђево, Бачка, око 1900.

Број негатива: 86765

Дужина: 119,5 цм; ширина: 62,5 цм

Бело памучно платно индустријске производње.

Вез је рађен црвеним памучним концем у

прутачкој техници и техници попуњавања.

Користила се као заштита зида изнад кревета.

Опис: извезен је орнамент „тајна вечера“; за дугачким столом седи Исус (са ореолом) и 12 апостола. Натпис је извезен ћириличним словима и укомпонован је у два реда. Дозидница је машински порубљена, а потом је црвеним концем извезена по једна права линија која се преклапа у угловима.

Натпис:

УЗМИТЕ И ЈЕДИТЕЗАДЊА ВЕЧЕРАОВО
ЈЕ ТЕЛО МОЈЕ

ЗАИСТА,ЗАИСТА ВАМ КАЖЕМ ЈЕДАН
ИЗМЕЂУ ВАС ИЗДАЋЕ МЕ

Предмет је око 1900. године, израдила Маца Павловић (девојачки Мушички), рођена 1885. године у Бурђеву. Дозидницу је 2003. године Музеју продала Александра Јаковљевић из Буковца.

ОСТАЛЕ**каталожки бројеви од 72 до 89**

У ову групу сврстано је 18 дозидница (с натписом 3, без натписа 15) које не шаљу јасну поруку ни орнаментом ни натписом, или се на њима јавља лоше одабран натпис, односно цела композиција слике (нарочито код кат. бр. 72, 74, 76, 77, 79, 80, 85, 86).

Кат. бр. 72

Инв. бр. 7618, Крушчица, Банат, 1925.

Број негатива: 86746

Дужина: 67 цм; ширина: 44 цм

Бело памучно платно индустријске производње.

Вез је рађен памучним концем, у црвеној,

жутој, плавој, ружичастој, љубичастој и зеле-

ној боји, прутачком техником. Коришћена је као украс на зиду у кухињи.

Опис: централни орнамент чини папагај поред кога је симетрично постављен по један цвет. У доњем делу предмета извезена је мала корпа с плодовима и лишћем; у оба горња угла

налазе се по три руже, а на средини су две симетрично постављене лиснате гранчице. Остали простор заузимају разни стилизовани орнаменти.

Дозидницу је 1973. године Музеју продала Миланка Тодоровић из Вршца.

Кат. бр. 73

Инв. бр. 7620, Крушчица, Банат, 1925.

Број негатива: 86745

Дужина: 61 цм; ширина: 53 цм

Бело памучно платно индустријске производње.

Вез је рађен плавим памучним концем у

прутачкој техници. Користила се као

заштита зида у кухињи.

Опис: централни орнамент чини женска фигура с паткама поред ње. У позадини је ветрењача, село с црквом, као и дрвеће с лишћем.

Дозидницу је 1973. године Музеју продала Миланка Тодоровић из Вршца.

Кат. бр. 74

Инв. бр. 7622, Крушчица, Банат, 1925.

Број негатива: 86743

Дужина: 78 цм; ширина: 61 цм

Бело памучно платно индустријске производње.

Вез је рађен црвеним памучним концем у

прутачкој техници. Користила се као украс

на зиду изнад стола у кухињи.

Опис: група од три девојчице и једног дечака игра жмурке, односно игру познату под називом „слепа бака“, јер једна девојчица има повез преко очију.

Дозидницу је израдила Миланка Тодоровић, рођена 1913. године у Крушчици, за своје потребе, а 1973. године ју је продала Музеју.

Кат. бр. 75

Инв. бр. 7670, Велики Гај, Банат, 1932.

Број негатива: 68581

Дужина: 63 цм; ширина: 45 цм

Бело памучно „сади“ платно, ткано у домаћој радиности. Вез је рађен прутачком техником,

памучним концем, у ружичастој, жутој и

црвеној боји. Користила се као украс и

заштита зида у кухињи.

Опис: на средини предмета извезен је велики стилизовани цвет с листовима, а њега уоквирује цветни венац. У сва четири угла налази се по један велики лептир. Име и презиме власнице укомпоновано је у орнамент: с леве стране венца извезено је презиме, а с десне име.

Натпис:

ГОЈКОВ НАДА

Дозидницу је сачувала Загорка Гојков, рођена 1894. године, а вез је израдила њена ћерка Нада за своје потребе. Дозидницу је 1973. године Музеју продала Загорка Гојков.

Кат. бр. 76

Инв. бр. 7782, Беркасово, Срем, 1920.

Број негатива: 68579

Дужина: 82 цм; ширина: 56,5 цм

Бело кудељно платно ткано у домаћој радиности. Вез је рађен памучним концем, у црвеној, жутој, зеленој, љубичастој и плавој боји, прутачком техником и техником обамета. Као дозидница користила се за заштиту зида изнад шпорета, али је вероватно настала од пешкира, на шта указују две уже ивице украшене „цакнама“.

Опис: на средини предмета извезени су мушкарац, с прекрштеним рукама на грудима, и жена, која га моли са склопљеним рукама (обоје у русинском националном костиму). Они стоје на трави, а испод њих је, у два реда, исписан текст ћириличним словима. С бочних страна налазе се четири стилизоване цветне гране у облику круга, са по два цвета у средини. Сама ивица предмета је у „цакнама“, а у њима су извезена по два цветића.

Натпис:

ЖЕНО! ЈЕЗИК ЗА ЗУБЕ
У ПРКОС БАШ НЕЂУ

Дозидницу је израдила Иља Куруц на домаћем платну, а 1973. године ју је продала Музеју.

Кат. бр. 77

Инв. бр. 8536, Сремски Карловци, Срем

Број негатива: 86755

Дужина: 46 цм; ширина: 77 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен памучним концем, у наранџастој, љубичастој, плавој, црвеној, жутој, зеленој и црној боји, у прутачкој техници. Користила се за заштиту зида изнад шпорета у кухињи.

Опис: по целом предмету распоређене су фигуре: шест голубова, две мачке, два зечића са шаргарепом, столица с тигањем и воз. Предмет је оивичен платном тамноцрвене боје.

Није познато ко је и када израдио вез, али је дозидница сачувана у кући Слободана Поповића из Сремских Карловаца, који ју је 1976. године продао Музеју.

Кат. бр. 78

Инв. бр. 8563, Крстур, Банат

Број негатива: 86731

Дужина: 190 цм; ширина: 64 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен памучним концем, у љубичастој, ружичастој, црвеној, жутој, зеленој и црној боји, у прутачкој техници. Користила се као заштита зида поред кревета.

Опис: по целом предмету распоређени су цветни орнаменти: у оба горња угла извезена су по три букетића, која су састављена од два цвета. Према средини предмета правилно су распоређени нешто већи цветови, у облику ружа с листовима, и по три ружина пупољка. Ове цветне групе уоквирене су, с доње стране, квадратима црвеног платна у облику полукруга, тако да је испод њих извезено још неколико букетића од по две руже и једног пупољка. Ивице су обрубљене траком црвеног платна ширине 8 цм.

Није познато ко је и када израдио вез, али је дозидница сачувана у родитељској кући Софије Шећеров, рођене 1906. године у Крстуру. Предмет је 1976. године продала Музеју.

Кат. бр. 79

Инв. бр. 9579, Руменка, Бачка, око 1915.

Број негатива: 49096

Дужина: 78,5 цм; ширина: 65,5 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен плавим памучним концем, прутачком техником и техникама крстића и попуњавања.

Није употребљавана, али је била део девојачке спреме и требало је да се користи као заштита зида изнад шпорета.

Опис: централни орнамент представља сцена из бајке о Пепељуги; она седи код зиданог шпорета и чисти зрневље, а помажу јој голубови. Ова слика уоквирена је цветном граном, а око је извезена мрежа квадрата, с четири иста стилизована цвета у угловима и два иста на средини бочних страна. Ивица је украшена везом у виду малих „зубаца“. Вез је израдила Маца Коларски, рођена 1900. године, за своју девојачку спрем, вероватно око 1915. године. Дозидницу је 1982. године Музеју продала Катица Момировић из Новог Сада.

Кат. бр. 80

Инв. бр. 10225, Дубовац, Банат, око 1945.

Број негатива: 61238

Дужина: 84 цм; ширина: 52 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен црвеним и ружичастим памучним концем, техникама пуњења, крстића, обамета и пругачком техником. Није употребљавана, али је требало да се користи као заштита зида изнад стола.

Опис: представљена су два патуљка који седе на пањевима и наздрављају један другоме. Уз горњу страну и дуж бочних страна извезена је иста изломљена линија са стилизованим цветовима и кошницама као и код кат. бр. 21 и 57. Све четири ивице порубљене су у облику слова „П“. Натпис је извезен испод патуљка, ћиричним словима.

Натпис:

ДОБРО ДОШЛИ.

Вез је израдила Ружа Пауновић, рођена 1932. године у Дубовцу, а удата у Врачев Гај. Дозидницу је радила себи за девојачку спрему, као девојчица, око 1945. године. Предмет је 1988. године Музеју продао њен син, Јован Пауновић.

Кат. бр. 81

Инв. бр. 10227, Врачев Гај, Банат, око 1942.

Број негатива: 61239

Дужина: 86 цм; ширина: 57 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен памучним концем, у ружичастој, плавој и сивој боји, пругачком техником и техником пуњења. Користила се као заштита зида изнад стола у кухињи.

Опис: централни орнамент чине фигуре младића и девојке који су лицем окренути према посматрачима. Младић је у прслуку и плавим карираним панталонама, с цигаретом у устима, док је девојка у ружичастој хаљини, с пајацом у наручју. Призор уоквирују три различите праве линије: прва и трећа су од тачкица, док је друга (средња) богатија и чине је кружићи и полукружићи који обликују стилизоване цветове.

Дозидницу је сачувала Ружа Пауновић из Врачевог Гаја. Вез је израдила око 1942. године њена заова (мужевљева сестра) Зорка

Пауновић, рођена 1926. године у Врачевом Гају, која по удаји дозидницу није понела са собом. Дозидницу је 1988. године Музеју продао Јован Пауновић из Новог Сада.

Кат. бр. 82

Инв. бр. 10862, Нови Сад, Бачка

Број негатива: 86729

Дужина: 111 цм; ширина: 46 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен памучним концем, у ружичастој, плавој и белој боји, у пругачкој техници и техници пуњења. Користила се као украс на зиду у кухињи, мада има облик таблета или надстолњака.

Опис: централни мотив представљају три извезене цветне гранчице које су неправилно распоређене, а цветни венац, с мотивом који се понавља, постављен је уз ивицу дозиднице. Ивице предмета украшене су ситним расплетом и кукичаном чипком ширине 1,5 цм. На полеђини предмета, у једном углу, пришивена је метална алкица, па је на основу тога закључено да је предмет ипак коришћен као дозидница.

Није познато ко је и када израдио вез нити коме је дозидница припадала. Дозидницу је 1992. године Музеју поклонио Влада Матиш из Новог Сада.

Кат. бр. 83

Инв. бр. 10866, Нови Сад, Бачка

Број негатива: 86758

Дужина: 82,5 цм; ширина: 56,5 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен светлоплавим памучним концем у техникама покрстице и обамета. Користила се за заштиту зида у кухињи.

Опис: извезен је тзв. холандски мотив: девојка и момак у народним ношњама, с ветрењачом у позадини. Ивица је у „цакнама“ средње величине.

Није познато ко је и када вез израдио нити коме је дозидница припадала. Дозидницу је 1992. године Музеју поклонио Влада Матиш из Новог Сада.

Кат. бр. 84

Инв. бр. 10867, Нови Сад, Бачка

Број негатива: 86761

Дужина: 90 цм; ширина: 66 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен белим, сивим и црним памучним концем, техникама покрстице и пуњења и прутачком техником. Користила се као украс на зиду у кухињи.

Опис: на средини дозиднице извезен је осмоугаоник, унутар којег су два стилизована цвета, а с његове спољне стране, на све четири стране, јавља се мањи букет. Дуж ивица урађен је низ осмоугаоних поља са по једним цветом. Постоје три различита цвета који се наизменично мењају. Међупростори су испуњени саћем од квадратића. Саму ивицу украшава трака с холандским мотивима (девојка с гуском, момак, девојка и ветрењача).

Није познато ко је и када радио вез нити коме је дозидница припадала. Дозидницу је 1992. године Музеју поконио Влада Матиш из Новог Сада.

Кат. бр. 85

Инв. бр. 10875, Вршац, Банат

Број негатива: 86742

Дужина: 80 цм; ширина: 53 цм;

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен плавим памучним концем, техникама покрстице и обамета и прутачком техником. Користила се као украс на зиду у кухињи.

Опис: главни орнамент чине девојка и момак који терају гуске у двориште. Од орнамента ка ивици је, покрстицом, извезена врста „рама“ с геометријским мотивима, а сама ивица је у „цакнама“.

Није познато ко је и када израдио вез нити коме је дозидница припадала. Дозидницу је 1989. године Музеју поконила Катица Барбулов из Вршца.

Кат. бр. 86

Инв. бр. 10888, Нови Сад, Бачка, средина 20. века

Број негатива: 86740

Дужина: 72 цм; ширина: 50 цм

Бело ланено платно индустријске производње. Вез је рађен разнобојним памучним концем, прутачком техником и техникама прошивања и попуњавања. Памучни нијансирани конац јавља се у црвеној, плавој, зеленој и наранџастој боји, па је тако постигнуто још веће шаренило. Користила се за прекривање умиваоника и тоалетног прибора који је стајао у кухињи.

Опис: на средини предмета извезена је фигура дечака који седи на клупи. Линију дозиднице прати стилизовани цветни венац који се на оба краја завршава плавим мрежама. Ивица је машински порубљена, а потом су израђене украсне петљице у облику слова „П“.

Дозидница је припадала Барбари Губанда (девојачки Реб), рођеној 1914. године у Новом Саду, која је вез израдила средином 20. века за своје потребе. Предмет је део комплекта који се састоји из пет делова: две дозиднице, таблет, столњак и надстолњак. Претпоставља се да су играчи на дозидници извезени у мађарској ношњи. Иако се овде ради о немачкој породици, вероватно је да су се за време Другог светског рата изјашњавали као Мађари. Дозидницу је 1994. године Музеју поконила Ержебет Губанда.

Кат. бр. 87

Инв. бр. 11628, Каћ, Бачка, око 1955.

Број негатива: 86750

Дужина: 76,5 цм; ширина: 58,5 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен техником попуњавања и прутачком техником која је у појединим орнаментима (цвет) прерасла у прутачку технику с намицањем конца. Тако се добије орнамент сунцобрана, који се у народу зове „тамбур вез“. Памучни конац јавља се у љубичастој, зеленој и нијансираној ружичастој и наранџастој боји. Коришћена је као украс на зиду у кухињи.

Опис: стилизовани цветни орнамент, у облику веће и мање гране, смештен је у горњој половини предмета. Цео орнамент употпуњују љубичасти праволинијски и изломљени орнаменти, смештени у горња два угла, на бочним странама и доњој страни. Предмет је према наличју порубљен љубичастим концем који истовремено формира оквир целе дозиднице. Предмет је припадао Босилки Стејин (девојачки Тедић), рођеној 1915. године у Буковцу. Она се удала 1952. године у Каћ, за удовца Михајла. Према речима њене поћерке Александре, предмет је сигурно извезен у Каћу око 1955. године. Дозидницу је 2003. године Музеју продала Александра Јаковљевић из Буковца.

Кат. бр. 88

Инв. бр. 11631, Каћ, Бачка, око 1945.

Број негатива: 86747

Дужина: 71 цм; ширина: 55 цм

Бело памучно платно индустријске производње. Вез је рађен памучним концем, бордо, зелене и жуте боје, у прутачкој техници и техници пуњења. Користила се као заштита зида изнад стола у кухињи.

Опис: на средини предмета извезена је фигура девојчице, бордо концем, са зеленом корпицом пуном вишања или трешања. Она у десној руци држи још пет петелки вишања или трешања. Девојчица је у хаљиници с кратким рукавима и стилизованим цветом на грудима, у ципелама с каишићем и доколеницама. У коси јој је, с десне стране, велика машна. Девојчица стоји на трави, окружена цветићима, док је седам истих цветних гранчица правилно распоређено дуж горње стране и обе бочне стране. Дозидница је машински порубљена према спољној страни и обликује тзв. оквир у коме су правилно распоређене тачке зелене боје.

Предмет је око 1945. године израдила Катица Стејин (девојачки Ћосић), рођена у Каћу (1921–1951). Удала се 1948. године за Михајла Стејина. Дозидница је као део комплета, вероватно, рађена за девојачку спрему. Поред дозиднице, комплет чине чешљара, четкара, два прекривача за чашу, надстолњак и столњак. Дозидницу је 2003. године Музеју продала Александра Јаковљевић из Буковца.

▲ Каћ. бр. 3; инв. бр. 4324

Кат. бр. 89

Инв. бр. 11637, Каћ, Бачка, око 1945.

Број негатива: 86748

Дужина: 68 цм; ширина: 50 цм

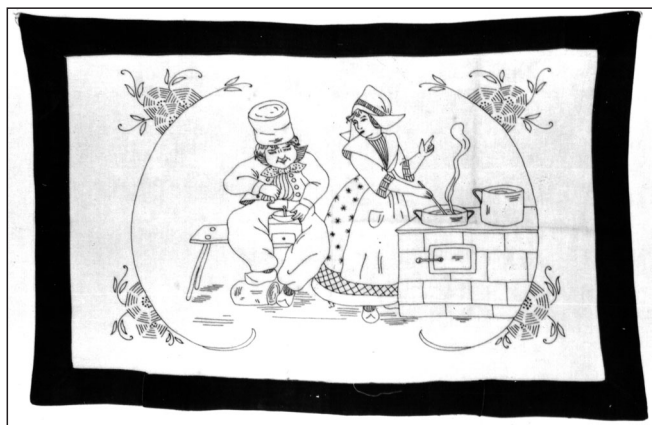
Бело дебље памучно платно, тзв. панама платно, индустријске производње. Вез је рађен разнобојним памучним концем у прутачкој техници и техници пуњења. Доминира зелена боја, мада су присутне и плава и жута. Користила се као заштита зида изнад стола у кухињи.

Опис: на средини предмета извезена је девојчица, плавим концем, у широј хаљиници кратких рукава, са шеширом ширег обода и ципелицама–балетанкама. О рамену јој visi ранац из којег вири букет цвећа – споменка, док у левој руци држи један струк споменка и пружа га мачки с машном око врата. Испод пазуха леве руке девојчица држи већу жуту коверту. Пет букетића споменка је правилно распоређено дуж горње стране и обе бочне стране дозиднице. Ручно је порубљена, а потом украшена, са све четири стране, једном танком и двама дебљим испрекиданим правим линијама које прате ивице предмета.

Предмет је око 1945. године израдила Катица Стејин (девојачки Ћосић), рођена у Каћу (1921–1951). Удала се 1948. године за Михајла Стејина. Дозидница је као део комплета, вероватно, рађена за девојачку спрему. Поред дозиднице, комплет чине чешљара, четкара, прекривач за чашу, држач за шибице, надстолњак и столњак. Дозидницу је 2003. Музеју продала Александра Јаковљевић из Буковца.

Каћ. бр. 7; инв. бр. 4392 ▲

▲ Каиџ. бр. 12; инв. бр. 7702

Каиџ. бр. 16; инв. бр. 9828 ▲

◀ Каиџ. бр. 28; инв. бр. 3692

Каиџ. бр. 24; инв. бр. 10876 ▲

▼ Каиџ. бр. 30; инв. бр. 4323

Каиџ. бр. 31; инв. бр. 4975 ▼

▲ Кап. бр. 34; инв. бр. 7621

Кап. бр. 43; инв. бр. 11626 ▲

▲ Кап. бр. 48; инв. бр. 4333

Кап. бр. 49; инв. бр. 7701 ▼

▼ Кап. бр. 53; инв. бр. 9830

Кап. бр. 59; инв. бр. 10734 ▼

Кат. бр. 62; инв. бр. 4274 ▲

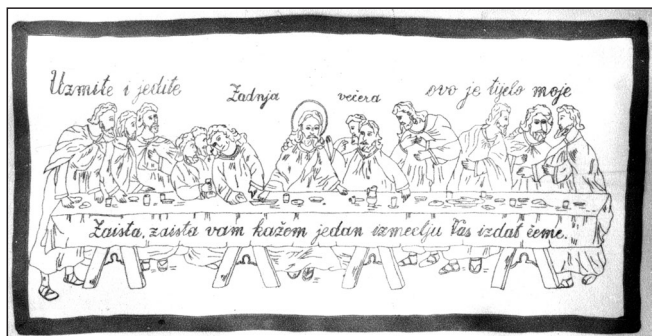

◀ Кат. бр. 63; инв. бр. 4275

Кат. бр. 64; инв. бр. 4343 ▲

◀ Кат. бр. 65; инв. бр. 7669

▲ Каи. бр. 68; инв. бр. 4273

Каи. бр. 69; инв. бр. 7201 ▲

Каи. бр. 85; инв. бр. 10875 ►

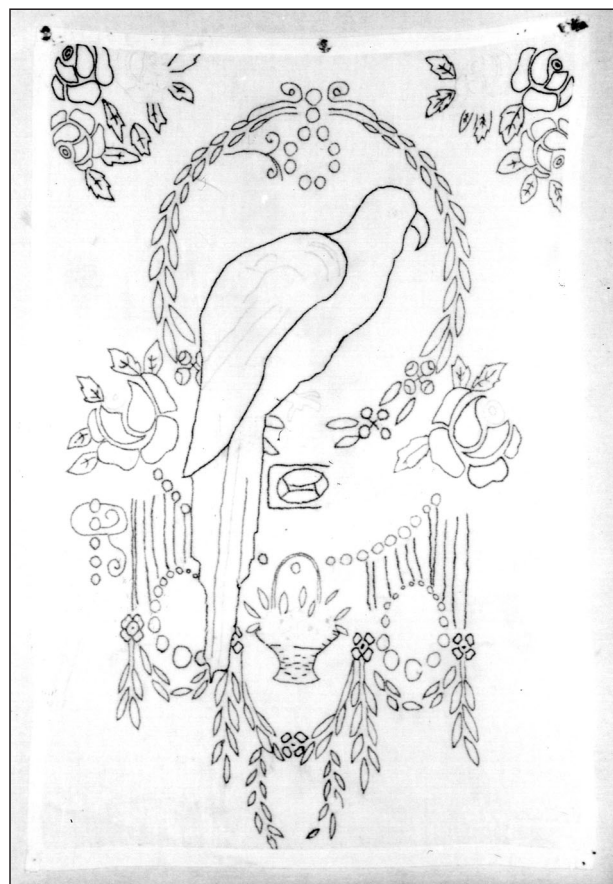
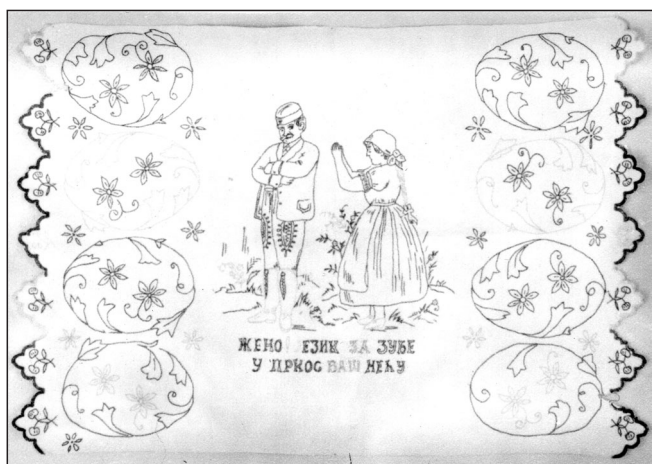

▼ Каи. бр. 74; инв. бр. 7622

Каи. бр. 72; инв. бр. 7618 ►

▼ Каи. бр. 76; инв. бр. 7782

Ljiljana Trifunović

CATALOGUE PROCESSING OF THE COLLECTION OF WALLHANGINGS IN THE ETHNOLOGIC DEPARTMENT OF THE MUSEUM OF VOJVODINA

The collection of wallhangings in the ethnologic department of the Museum of Vojvodina consists of 89 objects. The wallhangings were acquired in the period from 1960 to 2003, and most frequently embroidered on the industrial linen. The time of their origin has been extended onto about fifty years, for the oldest one was made around 1900 and the youngest 1958.

The embroidery on the wallhangings was done using cotton thread, most frequently red and blue one, although there is also certain number of multicoloured wallhangings. The ornament was transmitted onto the linen in blue colour, in order to get the mark over which the embroidery was done following the "pattern", in the cross technique, rod technique or the technique of filling.

The changes in the social structure and the relation of the individuals in the society on the transition from the nineteenth to the twentieth century, among many other, cause the changes in the culture of living. For the family of that time something that was cheap and practical was much more important than anything else was, so that the things of textile handicrafts came into the first plan (tableaus, stripes and wallhangings). In the beginning of the twentieth century, the kitchen textiles are compulsory part of town population, and it has a special place in the kitchen of country households. Women are gravitating to cleaner kitchens, tidier members of the household, prosperity in the family and happier life. Wallhangings fit in the kitchen interior of the time, no matter to the ornament or the inscription, protecting and decorating the wall. At the same time, the wallhanging "played" special enlightening role in the family.

According to the basic classification of wallhangings, to the ones with the inscription and the ones without the inscription, in the paper the following classification had been made:

1. Family - idyllic scenes from the kitchen, with the inscription glorifying the homemaker, her cooking skills and family life;
2. Love - loving couple or lonely girl,
3. Hygienic - inscriptions and scenes that advise how to keep one's own hygiene and the hygiene of the kitchen
4. Patriotic - Royal couple or national coat of arms
5. Funny - funny inscriptions and scenes
6. Religious - religious inscriptions or the scene of "The Last Supper"
7. The other ones - without clear message visible in the scene or inscription

The popularity and practicality of the wallhangings decrease in the fifties of the twentieth century, when people wanted fast modernizing the way of life.